

ผลงานรายบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง การพัฒนาการจัดทำสำมะโนประชากร
ด้วยการใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลทะเบียน
ของหน่วยงานภาครัฐ

จัดทำโดย นางสาวนงลักษณ์ โงวิวัฒน์ชัย
รหัส 9946

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารระดับสูง : ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และคุณธรรม รุ่นที่ 99
วิทยาลัยนักบริหาร สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงาน ก.พ.
ประจำปี 2567
ลิขสิทธิ์ของสำนักงาน ก.พ.

ผลงานรายบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง การพัฒนาการจัดทำสำมะโนประชากรด้วยการใช้ประโยชน์
จากฐานข้อมูลทะเบียนของหน่วยงานภาครัฐ

จัดทำโดย นางสาวนงลักษณ์ โงวิวัฒน์ชัย
รหัส 9946

หลักสูตรนักบริหารระดับสูง : ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และคุณธรรม รุ่นที่ 99
วิทยาลัยนักบริหาร สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงาน ก.พ.
ประจำปี 2567

รายงานนี้เป็นความคิดเห็นเฉพาะบุคคลของผู้ศึกษา

สำนักงาน ก.พ.

เอกสารผลงานรายบุคคลนี้ อนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรมหลักสูตรนักบริหาร
ระดับสูง : ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และคุณธรรม ของสำนักงาน ก.พ.

(นางระรินทิพย์ ศิโรรัตน์)

อาจารย์ที่ปรึกษา

(นายชาญเชาวน์ ไชยานุกิจ)

อาจารย์ที่ปรึกษา

(นายอารักษ์ พรหมณี)

อาจารย์ที่ปรึกษา

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การศึกษาเรื่อง “การพัฒนาการจัดทำสำมะโนประชากรด้วยการใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลทะเบียนของหน่วยงานภาครัฐ” มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดทำสำมะโนประชากรให้ข้อมูลมีคุณภาพและทันสมัย โดยการนำฐานข้อมูลทะเบียนเพื่อการบริหารงานของหน่วยงานภาครัฐ เช่น ฐานข้อมูลทะเบียนราษฎรของกรมการปกครอง ฐานข้อมูลทะเบียนระบบผู้ประกันตนของสำนักงานประกันสังคม ฐานข้อมูลทะเบียนผู้ป่วยของกระทรวงสาธารณสุข ฐานข้อมูลทะเบียนประวัติข้าราชการอิเล็กทรอนิกส์ของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน เป็นต้น มาบูรณาการร่วมกันเพื่อลดต้นทุนการจัดทำสำมะโนประชากรแบบดั้งเดิม ลดภาระการตอบแบบสอบถามของประชาชน นอกจากนี้ยังสามารถดำเนินการจัดทำได้บ่อยครั้งมากยิ่งขึ้น

สำมะโนประชากรเป็นแหล่งข้อมูลหลักด้านประชากร เป็นการนับประชากรตามที่อยู่อาศัยจริง ณ วันสำมะโน โดยไม่คำนึงว่าประชากรนั้นจะมีชื่อในทะเบียนบ้านที่อาศัยอยู่หรือไม่ เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนกำหนดนโยบายด้านประชากร สังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม ทั้งในระดับประเทศ ภูมิภาคและท้องถิ่นได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม รวมทั้งใช้เป็นข้อมูลประกอบการจัดเตรียมงบประมาณและสำหรับการจัดหาสาธารณูปโภคและบริการขั้นพื้นฐานต่าง ๆ อย่างเหมาะสมสำหรับแต่ละพื้นที่ โดยข้อมูลที่ได้จากสำมะโนฯ มีความแตกต่างจากข้อมูลทะเบียนราษฎรซึ่งเป็นการนับจำนวนประชากรที่อาศัยอยู่ตามทะเบียนบ้าน ซึ่งที่ผ่านมาพบว่าการจัดทำสำมะโนประชากรประสบปัญหาในการดำเนินงาน เช่น การใช้บุคลากรในการเก็บรวบรวมข้อมูลจำนวนมาก การใช้เวลาดำเนินการมากและใช้งบประมาณสูง ปัญหาการไม่สามารถเข้าถึงที่อยู่อาศัยที่เป็นคอนโดมิเนียมและหมู่บ้านจัดสรรที่มีระบบรักษาความปลอดภัยเข้มงวด ปัญหาความร่วมมือของประชาชนในการให้ข้อมูล รวมถึงผลกระทบจากสถานการณ์ไม่ปกติ เช่น สถานการณ์การขัดแย้งทางการเมือง และสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 เป็นต้น ซึ่งปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ส่งผลต่อการจัดทำสำมะโนประชากรวิธีการแบบดั้งเดิมด้วยวิธีการใช้พนักงานสัมภาษณ์แบบเผชิญหน้า (face-to-face interview) เป็นอย่างมาก ซึ่งสำนักงานสถิติแห่งชาติของประเทศอื่นก็ประสบปัญหาในการจัดทำสำมะโนประชากรเช่นเดียวกับประเทศไทย

ประเทศไทยมีระบบสถิติแบบกระจายงาน (Decentralized Statistical System) โดยมีสำนักงานสถิติแห่งชาติเป็นหน่วยงานหลักในการผลิตสถิติพื้นฐานที่สำคัญด้วยวิธีการทำสำมะโนและสำรวจ และหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ มีการจัดเก็บข้อมูลจากการบริหารงานและข้อมูลทะเบียนตามภารกิจของแต่ละหน่วยงาน ซึ่งข้อมูลเหล่านี้สามารถนำมาผลิตสถิติเพื่อนำมาใช้ประกอบการวางแผน กำหนดนโยบาย รวมทั้งการติดตามและประเมินแผนงานทั้งระดับประเทศและระดับหน่วยงานได้ อีกทั้งทิศทางการจัดทำสำมะโนประชากรจากฐานข้อมูลทะเบียนเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาการจัดทำข้อมูลสถิติที่องค์กรสหประชาชาติแนะนำให้สำนักงานสถิติแห่งชาติของประเทศต่าง ๆ นำมาใช้ ซึ่งเป็นการให้ความสำคัญกับการพัฒนา

ความสามารถทางสถิติเพื่อเอื้อให้ประเทศมีสถิติที่มีคุณภาพภายใต้ระบบนิเวศข้อมูลใหม่ ส่งเสริมให้มีการใช้สถิติเป็นเครื่องมือในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ส่งเสริมให้มีการบูรณาการข้อมูลจากแหล่งต่างๆ เพื่อยกระดับการใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่มีอยู่ร่วมกัน ส่งเสริมสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาการผลิตสถิติให้มีประสิทธิภาพ การพัฒนาคุณภาพสถิติให้มีความน่าเชื่อถือ ครอบคลุม ทันเวลา และผู้ศึกษาได้ศึกษาประสบการณ์การจัดทำสำมะโนประชากรจากฐานข้อมูลทะเบียนของต่างประเทศ เช่น เดนมาร์ก นอร์เวย์ ออสเตรเลีย สวีเดน ฟินแลนด์ และตุรกี เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางประยุกต์ให้เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย

ดังนั้น ผู้ศึกษาขอเสนอแนวทางการดำเนินการเพื่อพัฒนาการจัดทำสำมะโนประชากรด้วยการใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลทะเบียนของหน่วยงานภาครัฐ ดังนี้

- 1) การศึกษารายละเอียดของข้อมูล และแนวทางการจัดการฐานข้อมูลทะเบียนของหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อระบุนโยบายการใช้ในการดำเนินการ
- 2) การออกแบบและพัฒนาระบบเชื่อมโยงข้อมูลจากฐานข้อมูลทะเบียนของหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งข้อมูลจะได้รับการปรับปรุงให้มีความทันสมัยเมื่อข้อมูลในฐานข้อมูลหน่วยงานเจ้าของมีการปรับปรุง โดยระบบจะต้องมีการรักษาปลอดภัยของข้อมูลตามมาตรฐานข้อมูลและความปลอดภัยทางไซเบอร์
- 3) การพัฒนาความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย ส่งเสริมการทำงานร่วมกันของหน่วยงานที่มีฐานข้อมูลทะเบียน เพื่อการพัฒนาวิธีการทางสถิติสำหรับการจัดทำสำมะโนฯ จากแหล่งข้อมูลใหม่ (New Data Source) และสร้างความรู้ความเข้าใจถึงประโยชน์ของการบูรณาการฐานข้อมูลหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อให้หน่วยงานได้รับประโยชน์ร่วมกัน
- 4) การปรับปรุงกระบวนการทำงานภายในสำนักงานสถิติแห่งชาติ ให้รองรับการปรับเปลี่ยนรูปแบบการพัฒนาข้อมูลสถิติ การส่งเสริมให้บุคลากรมีความรู้ความสามารถทั้งด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ การเชื่อมโยงข้อมูล การบริหารจัดการข้อมูลและการรักษาความปลอดภัยของข้อมูล รวมถึงการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่
- 5) การจัดทำมาตรฐานข้อมูล ทั้งมาตรฐานการกำหนดชื่อตัวแปร และมาตรฐานรหัสของข้อมูล ให้ข้อมูลจากแต่ละหน่วยงานสามารถบูรณาการและเชื่อมโยงกันได้ภายใต้มาตรฐานเดียวกัน
- 6) การกำหนดเงื่อนไขเพื่อการระบุที่อยู่จริงของประชากร
- 7) การปรับปรุงข้อมูล (update) จากฐานข้อมูลของหน่วยงานเจ้าของข้อมูล สำหรับกรณีข้อมูลที่บูรณาการโดยไม่ได้เชื่อมโยงจากฐานข้อมูลหน่วยงาน เพื่อให้ข้อมูลมีความเป็นปัจจุบันและสามารถจัดทำสำมะโนประชากรจากฐานข้อมูลทะเบียนได้เป็นประจำ
- 8) การสร้างการยอมรับในข้อมูลสถิติจากการจัดทำสำมะโนประชากรจากฐานข้อมูลทะเบียน ทั้งในด้านคุณภาพของข้อมูล และระเบียบวิธีการดำเนินงาน

อย่างไรก็ตาม อาจมีปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสำเร็จของการดำเนินการตามข้อเสนอ ได้แก่ **1) ด้านกฎหมาย/กฎระเบียบ** ซึ่งหน่วยงานต่างๆ ที่เข้าร่วมดำเนินการมีกฎหมาย กฎระเบียบ หรือกลไกการทำงานตามภารกิจของหน่วยงาน ซึ่งกฎหมาย/กฎระเบียบที่แต่ละหน่วยงานมีอยู่นั้นอาจเป็นอุปสรรคต่อการบูรณาการข้อมูล ดังนั้น ควรต้องมีการปรับปรุงกฎหมาย/กฎระเบียบของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งการปรับปรุงกฎหมายนั้นอาจต้องใช้เวลาพอสมควร ในระยะเริ่มต้นจึงต้องมีการประชุมหารือร่วมกันเพื่อหาแนวทาง/กลไกที่จะสามารถทำงานร่วมกันได้ระหว่างบางหน่วยงานก่อน แล้วจึงขยายผลไปยังหน่วยงานอื่นๆ เมื่อมีการปรับปรุงกฎหมาย/กฎระเบียบแล้ว **2) ความร่วมมือในการบูรณาการข้อมูล** หน่วยงานอาจไม่ให้ความร่วมมือในการบูรณาการและใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลที่มีอยู่ เนื่องจากไม่เห็นความสำคัญหรือประโยชน์ที่ได้ ซึ่งการไม่ได้รับความร่วมมือจะส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของการดำเนินการตามข้อเสนอ ดังนั้น จำเป็นต้องมีการสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและทราบถึงประโยชน์ที่ประเทศได้รับ การสร้างความร่วมมืออย่างเป็นทางการผ่านการจัดทำบันทึกความเข้าใจ (Memorandum of Understanding: MOU) หรือการกำหนดเป็นตัวชี้วัดขับเคลื่อนการบูรณาการร่วมกัน (Joint KPIs) เพื่อการบูรณาการฐานข้อมูลด้านประชากรระหว่างสำนักงานสถิติแห่งชาติและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการนำฐานข้อมูลมาบูรณาการและใช้ประโยชน์ร่วมกัน

กิตติกรรมประกาศ

ผลงานรายบุคคล (Individual Study) เรื่อง “การพัฒนาการจัดทำสำมะโนประชากรด้วยการใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลทะเบียนของหน่วยงานภาครัฐ” เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรมหลักสูตรนักบริหารระดับสูง : ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และคุณธรรม (นบส.1) รุ่นที่ 99 ของสำนักงาน ก.พ. ประจำปี 2567 โดยผลงานรายบุคคลฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาจากคณะอาจารย์ที่ปรึกษา ประกอบด้วย อาจารย์ระรินทิพย์ ศิริรัตน์ ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาประจำกลุ่ม GP1 อาจารย์ชาญเชาวน์ ไชยานุกิจ และอาจารย์อารักษ์ พรหมณี ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ ทำให้ผลงานรายบุคคลสำเร็จอย่างสมบูรณ์ สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่หน่วยงานอย่างแท้จริง ผู้ศึกษาจึงขอขอบพระคุณอาจารย์ทั้ง 3 ท่านเป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้ และขอขอบพระคุณวิทยากรในหลักสูตรทุกท่านที่กรุณาถ่ายทอดความรู้และเสริมสร้างองค์ความรู้ให้แก่ผู้ศึกษา ขอขอบพระคุณคณะผู้บริหารสำนักงาน ก.พ. ที่จัดหลักสูตรการอบรมที่มากด้วยคุณค่า ซึ่งผู้ศึกษาสามารถนำองค์ความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ได้ดียิ่งขึ้น

ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณผู้อำนวยการสำนักงานสถิติแห่งชาติ (ดร.ปิยนุช วุฒิสอน) และผู้บริหารทุกท่านเป็นอย่างสูงที่กรุณาสนับสนุนให้ได้เข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนาตนเองในครั้งนี้ ขอขอบคุณเพื่อนร่วมงานและเจ้าหน้าที่กองสถิติสังคมที่สนับสนุนและรับผิดชอบภารกิจอย่างเต็มที่ในระหว่างที่ผู้ศึกษามีภารกิจอบรม และการให้ความช่วยเหลือ ให้กำลังใจในการจัดทำผลงานรายบุคคลฉบับนี้จนสำเร็จลุล่วงด้วยดี

ท้ายนี้ ขอขอบคุณเพื่อน นบส.1 รุ่นที่ 99 ทุกท่านในมิตรภาพที่ดีตลอดระยะเวลาการฝึกอบรม โดยเฉพาะเพื่อนสมาชิกกลุ่ม GP1 ที่ได้ร่วมกิจกรรมและเป็นกำลังใจให้กันตลอดทั้งในและนอกเวลาการฝึกอบรม รวมทั้งขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ สำนักงาน ก.พ. ทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือประสานงานอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งจบหลักสูตรการศึกษาเป็นอย่างดี ทั้งนี้ ผู้ศึกษาหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลงานรายบุคคลฉบับนี้จะเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนางานด้านผลิตข้อมูลสถิติ การบูรณาการความร่วมมือและการใช้ประโยชน์ข้อมูลร่วมกันของหน่วยงานภาครัฐ เพื่อให้ประเทศมีข้อมูลสถิติที่ทันสมัยและมีคุณภาพตามมาตรฐานสากล สำหรับใช้ประกอบการวางแผนและติดตามนโยบายและยุทธศาสตร์ของประเทศต่อไป

นงลักษณ์ โง้ววิวัฒน์ชัย

14 พฤษภาคม 2567

สารบัญ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ง
กิตติกรรมประกาศ	๗
สารบัญ	๗
สารบัญตาราง	๗
สารบัญภาพ	ณ
สารบัญแผนภูมิ	ญ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ฎ
1. วิสัยทัศน์ของตำแหน่งเป้าหมาย	
1.1 การวิเคราะห์บริบทและทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ	1
1.2 ตำแหน่งรองอธิบดีที่เป็นเป้าหมาย	8
1.3 กำหนดวิสัยทัศน์ของตำแหน่งเป้าหมาย	10
2. ข้อเสนอเพื่อขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ	
2.1 การกำหนดประเด็นการศึกษา	11
2.2 การกำหนดข้อเสนอเชิงนโยบาย	15
2.3 ภาวะผู้นำเพื่อการขับเคลื่อนข้อเสนอ	29
3. แผนพัฒนาตนเอง	
3.1 การวิเคราะห์ตนเอง	31
3.2 การวางแผนพัฒนาตนเอง	32
3.3 ผลการพัฒนาตนเอง	34
บรรณานุกรม	40
ประวัติผู้เขียนเอกสารผลงานรายบุคคล	42

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1	ยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์ และกลยุทธ์ ตามแผนปฏิบัติการระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ	6
ตารางที่ 2	งบประมาณที่ได้รับสำหรับการจัดทำโครงการสำมะโนประชากร พ.ศ.2553 และ 2563	13
ตารางที่ 3	จำนวนเจ้าหน้าที่วิชาการและพนักงานเก็บข้อมูล โครงการสำมะโนประชากร พ.ศ.2553 และ 2563	13
ตารางที่ 4	เปรียบเทียบรายการข้อมูลที่มีในฐานข้อมูลทะเบียนของแต่ละหน่วยงาน	22
ตารางที่ 5	แผนการดำเนินงานการพัฒนาการจัดทำสำมะโนประชากรด้วยการใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลทะเบียนของหน่วยงานภาครัฐ	27
ตารางที่ 6	ประเด็นการพัฒนาตนเอง เป้าหมายการพัฒนาระยะ 2 ปี และระยะ 2 เดือน	32
ตารางที่ 7	เป้าหมายการพัฒนาระยะ 2 ปี วิธีการพัฒนา และแนวทางการประยุกต์ในการทำงาน	33
ตารางที่ 8	เป้าหมายการพัฒนาระยะ 2 เดือน วิธีการพัฒนา และแนวทางการประยุกต์ในการทำงาน	33
ตารางที่ 9	ผลการพัฒนาตนเองระยะ 2 เดือน (ระหว่างการศึกษาอบรม นบส.1)	34
ตารางที่ 10	ข้อมูลหลักสูตรการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการเปลี่ยนผ่านสู่องค์กรดิจิทัล ของสำนักงาน ก.พ.	36

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1	แสดงการจัดทำสำมะโนรูปแบบต่าง ๆ ของทั่วโลก	17
ภาพที่ 2	กระบวนการทำการเตรียมข้อมูลและ Data Cleansing ด้วย ETL tools	25
ภาพที่ 3	กระบวนการทำ De-identification	26
ภาพที่ 4	การบูรณาการข้อมูลเพื่อจัดทำฐานข้อมูล	26

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่ 1 เปรียบเทียบจำนวนประชากรจากทะเบียนราษฎรและสำมะโนประชากร พ.ศ. 2553 12

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

CPR	Central Population Register
PIN	Personal Identification Number
DPC	Data Protection Committee
BDR	Building Data Registration
ABPRS	Address Based Population Registration System: ABPRS

1. วิสัยทัศน์ของตำแหน่งเป้าหมาย

(ข้อมูลส่วนบุคคลไม่เผยแพร่)

2. ข้อเสนอเพื่อขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ

2.1 การกำหนดประเด็นการศึกษา

ประเด็นการศึกษาเรื่อง “การพัฒนาการจัดทำสำมะโนประชากรด้วยการใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลทะเบียนของหน่วยงานภาครัฐ” มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดทำสำมะโนประชากรให้ข้อมูลมีคุณภาพและทันสมัย

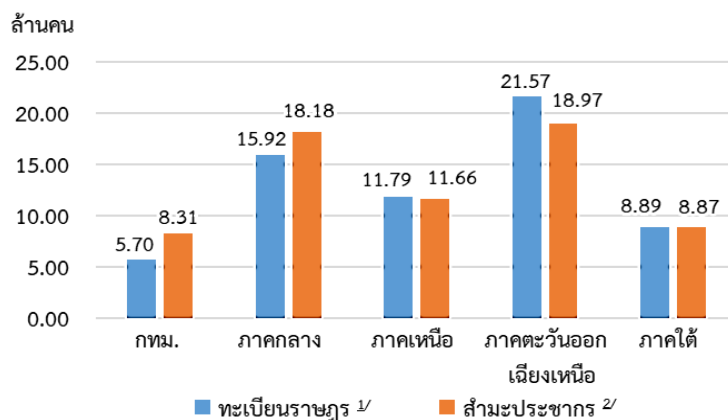
2.1.1 ปัญหา ความท้าทาย หรือการพัฒนา

ประเทศไทยเริ่มดำเนินการนับจำนวนประชากรเป็นครั้งแรกในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 เมื่อ พ.ศ. 2448 ครอบคลุมพื้นที่ในเขตบริหาร 12 มณฑล จากทั้งหมด 17 มณฑล ที่สังกัดกระทรวงมหาดไทย โดยแจกแจงว่าเป็นเพศใด ผู้ชาย ผู้หญิง อายุเท่าไร และเป็นคนชาติพันธุ์อะไรบ้าง เรียกว่า “บัญชีพลเมือง” ต่อมาได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประชากรของประเทศในรูปแบบของการทำสำมะโนประชากรครั้งแรกในปี พ.ศ. 2452 เรียกว่า สำรวจ “สำมะโนครัว” และมีการจัดทำต่อมาใน พ.ศ. 2462 2472 2480 และ 2490 โดยกระทรวงมหาดไทย สำหรับสำนักงานสถิติแห่งชาติได้รับผิดชอบการจัดทำสำมะโนประชากรครั้งที่ 6 เป็นต้นมา (พ.ศ. 2503) และจัดทำมาอย่างต่อเนื่องทุก 10 ปี ในปี ค.ศ. ที่ลงท้ายด้วย 0 หรือปี พ.ศ. ที่ลงท้ายด้วย 3 (พ.ศ. 2513 2523 2533 2543 และ 2553) ตามข้อแนะนำขององค์การสหประชาชาติ เพื่อให้มีข้อมูลด้านประชากรสำหรับเปรียบเทียบกับประเทศต่าง ๆ ได้ในช่วงเวลาเดียวกัน ซึ่งการจัดทำสำมะโนประชากรครั้งล่าสุดในปี พ.ศ. 2553 นับเป็นการทำสำมะโนประชากรครั้งที่ 11 และเป็นวาระครบรอบ 100 ปี สำมะโนประชากรของประเทศไทย

สำมะโนประชากรเป็นแหล่งข้อมูลหลักด้านประชากร เป็นการนับประชากรตามที่อยู่อาศัยจริง ณ วันสำมะโน โดยไม่คำนึงว่าประชากรนั้นจะมีชื่อในทะเบียนบ้านที่อาศัยอยู่หรือไม่ เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนกำหนดนโยบายด้านประชากร สังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม ทั้งในระดับประเทศ ภูมิภาคและท้องถิ่นได้อย่างถูกต้องเหมาะสม รวมทั้งใช้เป็นข้อมูลประกอบการจัดเตรียมงบประมาณและสำหรับการจัดหาสาธารณูปโภคและบริการขั้นพื้นฐานต่าง ๆ อย่างเหมาะสมสำหรับแต่ละพื้นที่ โดยข้อมูลที่ได้จากสำมะโนฯ มีความแตกต่างจากข้อมูลทะเบียนราษฎรซึ่งเป็นการนับจำนวนประชากรตามที่อยู่ในทะเบียนบ้าน

โดยข้อมูลจากแผนภูมิที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ในปี 2553 จำนวนประชากรในกรุงเทพมหานครและภาคกลางจากสำมะโนประชากรสูงกว่าจำนวนประชากรจากทะเบียนราษฎร โดยจำนวนประชากรที่อาศัยอยู่จริงในกรุงเทพมหานครมีจำนวน 8.31 ล้านคน และภาคกลาง 18.18 ล้านคน ส่วนจำนวนประชากรตามทะเบียนราษฎรในกรุงเทพมหานครมีจำนวน 5.70 ล้านคน และภาคกลาง 15.92 ล้านคน ในขณะที่ประชากรที่อาศัยอยู่จริงในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีจำนวน 18.97 ล้านคน ซึ่งน้อยกว่าจำนวนประชากรตาม

ทะเบียนราษฎรที่มีมากถึงจำนวน 21.57 ล้านคน ส่วนจำนวนประชากรในภาคเหนือและภาคใต้จากสำมะโนประชากรแตกต่างกับทะเบียนราษฎรไม่มากนัก

ที่มา : 1/ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

2/ สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

แผนภูมิที่ 1 เปรียบเทียบจำนวนประชากรจากทะเบียนราษฎรและสำมะโนประชากร พ.ศ. 2553

จากความแตกต่างของจำนวนประชากรที่อาศัยอยู่จริงกับจำนวนประชากรตามที่อยู่จากทะเบียนราษฎร การจัดทำสำมะโนประชากรจึงยังมีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการอยู่เพื่อให้ทราบถึงจำนวนประชากรที่อาศัยอยู่จริงในระดับพื้นที่ อย่างไรก็ตาม การจัดทำสำมะโนประชากรเป็นโครงการจัดเก็บข้อมูลขนาดใหญ่ที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลของประชากรทุกคน ครอบคลุมทุกพื้นที่ในทุกจังหวัดทั่วประเทศ และต้องดำเนินการให้ครบถ้วนภายในเวลาที่จำกัด ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมของแต่ละพื้นที่ที่มีความหลากหลายและแตกต่างกัน ประชาชนมีความเป็นส่วนตัวสูง ความไว้วางใจผู้อื่นน้อยลง ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อการจัดทำสำมะโนประชากรแบบดั้งเดิม (Traditional Census) ด้วยวิธีการใช้พนักงานสัมภาษณ์แบบเผชิญหน้า (face-to-face interview) เป็นอย่างมาก นอกจากนี้การเกิดสถานการณ์ความไม่สงบและการเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 นับเป็นอีกปัจจัยหนึ่งซึ่งส่งผลกระทบต่อสำนักงานสถิติแห่งชาติในการดำเนินการจัดทำสำมะโนประชากร ดังนั้น สำนักงานสถิติแห่งชาติจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาวิธีการจัดทำสำมะโนประชากรเพื่อพัฒนาข้อมูลด้านประชากรของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาช่องทางการเก็บรวบรวมข้อมูลหรือการใช้ประโยชน์ข้อมูลจากแหล่งอื่น

2.1.2 สภาพของปัญหาที่ผ่านมาและแนวโน้มของปัญหาในอนาคต และผลกระทบที่เกิดขึ้น

2.1.2.1 ข้อมูลล่าช้าไม่ทันต่อความต้องการใช้งานของภาคส่วนต่างๆ

กระแสโลกาภิวัตน์ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมและเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ความต้องการใช้ข้อมูลของทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน สำหรับการวางแผน การกำหนดนโยบาย การติดตามประเมินผล และการตัดสินใจต่าง ๆ ทั้งในระดับประเทศและระดับพื้นที่มีมากยิ่งขึ้น ซึ่งข้อมูลจากสำมะโนประชากรเป็นแหล่งข้อมูลที่แสดงให้เห็นทราบถึงจำนวน โครงสร้างอายุและเพศ การกระจายตัว

และลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของประชากรตามที่อยู่จริงที่ครอบคลุมทุกพื้นที่ทั่วประเทศ แต่การจัดทำสำมะโนประชากรเป็นการดำเนินการทุก 10 ปี ต้องเก็บรวบรวมข้อมูลของประชากรทุกครัวเรือนตามที่อยู่จริงในทุกพื้นที่ทุกจังหวัดภายในเวลาที่จำกัด ต้องใช้ทรัพยากรและงบประมาณที่สูงมาก สำนักงานสถิติแห่งชาติจึงไม่สามารถเพิ่มความถี่ในการจัดทำข้อมูลให้มากขึ้นตามความต้องการของผู้ใช้ข้อมูลได้

2.1.2.2 ใช้เวลาดำเนินการมากและใช้งบประมาณสูง

การจัดทำสำมะโนแบบดั้งเดิม (Traditional Census) ด้วยวิธีการใช้พนักงานสัมภาษณ์แบบเผชิญหน้า (face-to-face interview) เป็นการจัดทำโครงการขนาดใหญ่ที่ต้องใช้เวลาในการเตรียมงานล่วงหน้าจนถึงการเผยแพร่ข้อมูลนานถึง 4 ปี และใช้งบประมาณในการดำเนินการสูงมาก นอกจากนี้สำนักงานสถิติแห่งชาติยังประสบปัญหาการได้รับงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินการที่ลดลงเป็นอย่างมาก

ตารางที่ 2 งบประมาณที่ได้รับสำหรับการจัดทำโครงการสำมะโนประชากร พ.ศ.2553 และ 2563

ปีงบประมาณ	สำมะโนประชากร พ.ศ.2553	ปีงบประมาณ	สำมะโนประชากร พ.ศ.2563
2551	21.6 ล้านบาท	2561	259 ล้านบาท
2552	30.5 ล้านบาท	2562	33.8 ล้านบาท
2553	878.7 ล้านบาท	2563	487.0 ล้านบาท
2554	48.8 ล้านบาท	2564	31.9 ล้านบาท
รวม	979.6 ล้านบาท	รวม	578.6 ล้านบาท

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ

หมายเหตุ: สำมะโนประชากร พ.ศ.2563 ไม่ได้ดำเนินการตามแผน เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19

2.1.2.3 ต้องใช้บุคลากรในการเก็บรวบรวมข้อมูลจำนวนมาก

จากการที่การจัดเก็บข้อมูลสำมะโนฯ จะต้องทำการเก็บรวบรวมข้อมูลของประชากรทุกครัวเรือนตามที่อยู่จริงในทุกพื้นที่ทุกจังหวัดภายในเวลาที่จำกัด บุคลากรของสำนักงานสถิติแห่งชาติมีจำนวนไม่เพียงพอในการดำเนินการจัดเก็บข้อมูลให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด ดังนั้นในการจัดทำสำมะโนแต่ละครั้งจึงจำเป็นต้องใช้บุคลากรภายนอกมาเป็นเจ้าหน้าที่วิชาการและพนักงานจัดเก็บข้อมูล รวมทั้ง ในบางจังหวัดต้องใช้เจ้าหน้าที่ของสำนักงานสถิติแห่งชาติเป็นผู้จัดเก็บข้อมูลด้วยเนื่องจาก จัดหาพนักงานจัดเก็บข้อมูลจากภายนอกได้ไม่เพียงพอต่อปริมาณงานที่ต้องจัดเก็บ

ตารางที่ 3 จำนวนเจ้าหน้าที่วิชาการและพนักงานเก็บข้อมูลโครงการสำมะโนประชากร พ.ศ.2553 และ 2563

ประเภทบุคลากร	สำมะโนประชากร พ.ศ.2553	สำมะโนประชากร พ.ศ.2563
เจ้าหน้าที่วิชาการ	9,000 คน	2,000 คน
พนักงานเก็บข้อมูล	63,000 คน	8,000 คน
รวม	72,000 คน	10,000 คน

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ

หมายเหตุ: สำมะโนประชากร พ.ศ.2563 ไม่ได้ดำเนินการตามแผน เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19

โดยในปี 2553 ใช้พนักงานเก็บข้อมูลจำนวน 63,000 คน พนักงานแต่ละรายรับผิดชอบ 2 พื้นที่แจงนับ (Enumeration Area) ส่วนในปี 2563 ด้วยข้อจำกัดของงบประมาณที่ได้รับ ดังนั้น ตามแผนที่กำหนดไว้จะใช้พนักงานเก็บข้อมูลจำนวน 8,000 คน

2.1.2.4 ปัญหาการไม่สามารถเข้าถึงที่อยู่อาศัยสมัยใหม่ได้

สังคมไทยในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงลักษณะของที่อยู่อาศัยไปอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตเมืองที่เปลี่ยนจากบ้านเรือนที่เดิมไม่จำเป็นต้องมีรั้วรอบขอบชิดเป็นมีรั้วกันที่ห่างจากตัวบ้าน การอยู่อาศัยในหมู่บ้านจัดสรรที่มีระบบรักษาความปลอดภัยเข้มงวด และการเปลี่ยนจากที่อยู่อาศัยในพื้นที่ราบเป็นตึกสูงที่เข้าถึงได้ยาก จึงมีความยากลำบากเป็นอย่างมากในการเข้าถึงประชากรที่อาศัยอยู่ในที่พักเหล่านี้ และถึงแม้ว่าสำนักงานสถิติแห่งชาติและสำนักงานสถิติจังหวัดพยายามแก้ไขปัญหาลากหลายวิธีทั้งการทำหนังสือราชการเพื่อประสานขอความอนุเคราะห์ให้พนักงานเก็บข้อมูลเข้าพื้นที่ หรือการใช้วิธีการให้ผู้ดูแลหมู่บ้าน/อาคารสูงเป็นผู้แจกแบบสอบถาม/ช่องทางการตอบข้อมูลแล้วก็ตาม สำนักงานสถิติแห่งชาติก็ยังไม่สามารถเข้าถึงประชาชนที่อยู่อาศัยสมัยใหม่หลายๆ แห่งได้

2.1.2.5 ปัญหาความร่วมมือของประชาชนในการให้ข้อมูล

ปัจจุบันประชาชนได้รับข่าวสารความรู้จากสื่อต่างๆ เป็นอย่างมาก ทำให้รู้ถึงสิทธิของความเป็นส่วนตัวของตนเองมากขึ้น ซึ่งการทำสำมะโนครัวและสำมะโนประชากรที่ผ่านมาในอดีต ประชาชนไม่กล้าที่จะปฏิเสธพนักงานของรัฐที่ไปเก็บข้อมูล อีกทั้งยังเข้าใจว่าเป็น “หน้าที่” ที่จะต้องให้ข้อมูล ต่างกับปัจจุบันที่ประชาชนส่วนหนึ่งคิดว่าเป็น “สิทธิส่วนบุคคล” ของตนเองที่จะให้ข้อมูลแก่พนักงานเก็บข้อมูลของรัฐหรือไม่ก็ได้ จากปัญหาดังกล่าวนี้จึงส่งผลต่อความร่วมมือของประชาชนในการให้ข้อมูลแก่สำนักงานสถิติเป็นอย่างมาก

2.1.2.6 ผลกระทบจากสถานการณ์ไม่ปกติส่งผลต่อการจัดทำโครงการ

ที่ผ่านมา การจัดทำสำมะโนประสบกับสถานการณ์ความไม่สงบในปี 2553 ซึ่งเดิมกำหนดวันสำมะโนคือ วันที่ 1 กรกฎาคม 2553 และมีแผนจัดเก็บข้อมูลในระหว่างวันที่ 1 – 31 กรกฎาคม 2553 เมื่อเกิดสถานการณ์การขัดแย้งทางการเมืองและมีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นในช่วงเดือนพฤษภาคม ส่งผลให้ไม่สามารถดำเนินการจัดเก็บข้อมูลได้ตามแผนที่กำหนด เนื่องจากประชาชนบางกลุ่มไม่ชอบเจ้าหน้าที่ของรัฐ การส่งพนักงานไปเก็บข้อมูลจะเกิดความไม่ปลอดภัยต่อตัวพนักงานได้ จึงจำเป็นต้องเลื่อนวันสำมะโนออกไปเป็นวันที่ 1 กันยายน 2553 ซึ่งการเลื่อนวันดังกล่าวกระทบต่องบประมาณที่ใช้ในการดำเนินงานที่จะต้องให้แล้วเสร็จภายในวันที่ 30 กันยายน สำนักงานสถิติแห่งชาติจึงต้องดำเนินการหารือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สามารถมีงบประมาณสำหรับเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บข้อมูลจนเสร็จสิ้นได้

ส่วนการจัดทำสำมะโนฯ ในปี 2563 เป็นปีที่เกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 มีมาตรการปิดพื้นที่ (Lock down) ไม่ให้ประชาชนที่ไม่เกี่ยวข้องเข้าออกในพื้นที่ต่าง ๆ รวมทั้งมีการย้ายถิ่นฐานของประชาชนอันเนื่องมาจากการเลิกจ้างงานในช่วงดังกล่าว หากมีการจัดเก็บข้อมูลจะได้ข้อมูลที่มีความไม่ปกติ

ของลักษณะการอยู่อาศัยและการย้ายถิ่นของประชากร ทำให้คณะกรรมการบริหารโครงการฯ มีมติให้เลื่อนการจัดทำโครงการออกไปก่อน จนเมื่อสถานการณ์การแพร่ระบาดของคลัสเตอร์จนบุคคลภายนอกสามารถเข้าออกพื้นที่ได้นั้นก็ใกล้สิ้นปีงบประมาณทำให้การดำเนินงานไม่สามารถทำได้เนื่องจากไม่มีค่าใช้จ่ายสำหรับการจัดเก็บข้อมูล

2.1.3 ความจำเป็นในการดำเนินการแก้ไขหรือพัฒนา

จากปัญหาต่าง ๆ ของการจัดทำสำมะโนประชากรแบบดั้งเดิมด้วยวิธีการใช้พนักงานสัมภาษณ์แบบเผชิญหน้า (face-to-face interview) ทั้งความไม่ทันสมัยของข้อมูล งบประมาณที่ได้รับจำกัด จัดหาคูคณากรมาเป็นผู้จัดเก็บได้ยาก การเข้าจัดเก็บข้อมูลบางพื้นที่ไม่ได้ และความร่วมมือการให้ข้อมูลของประชาชนที่ลดลง รวมทั้งยุทธศาสตร์และนโยบายของประเทศที่มุ่งเน้นการพัฒนาประสิทธิภาพของภาครัฐด้วยการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้เพื่อให้บริการของรัฐมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพตอบสนองความต้องการและให้บริการอย่างสะดวกรวดเร็ว โปร่งใส ดังนั้น สำนักงานสถิติแห่งชาติในฐานะหน่วยงานกลางด้านสถิติของประเทศเพื่อให้ประเทศมีข้อมูลสถิติพื้นฐานที่สำคัญ (Fundamental Statistics) ทางเศรษฐกิจและสังคมที่ทันสมัย ถูกต้อง และรวดเร็ว จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาการจัดทำสำมะโนประชากรให้มีความทันสมัย นำข้อมูลจากแหล่งข้อมูลอื่นมาใช้ประโยชน์ ซึ่งจะทำให้ลดค่าใช้จ่ายและต้นทุนในการทำสำมะโน (Cost) ลดภาระของผู้ตอบข้อมูล (Response Burden) เพิ่มคุณภาพของข้อมูล (Quality of Census Outputs) และสามารถผลิตข้อมูลได้ทันต่อความต้องการของผู้ใช้ข้อมูล (Timeliness) โดยในการดำเนินการต้องมีการเตรียมความพร้อมทั้งด้านบริหารจัดการและด้านวิชาการ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ สร้างความเข้มแข็ง และส่งเสริมศักยภาพให้กับบุคลากรที่เกี่ยวข้องของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ในการพัฒนาองค์ความรู้ เทคนิค และวิธีการใหม่ที่น่าจะมาใช้ในการพัฒนาการจัดทำสำมะโนประชากรด้วยการใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลทะเบียนของหน่วยงานภาครัฐ

2.2 การกำหนดข้อเสนอเชิงนโยบาย

2.2.1 หลักการ แนวคิดที่ใช้เป็นกรอบหรือแนวทางในการจัดทำข้อเสนอ

2.2.1.1 ความสอดคล้องของแผนยุทธศาสตร์ชาติและแผนระดับรองที่เกี่ยวข้อง

1) ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580)

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน มุ่งเน้นการยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติ บนพื้นฐาน “ต่อยอดอดีต ปรับปัจจุบัน สร้างคุณค่าใหม่ในอนาคต” พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีสมัยใหม่ สนับสนุนและเร่งรัดการนำวิทยาศาสตร์ข้อมูล ปัญญาประดิษฐ์ และหุ่นยนต์ การออกแบบที่คำนึงถึงผู้ใช้เป็นศูนย์กลางมาใช้ในภาคการผลิตและบริการ เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันในรูปแบบที่ทุกคนสามารถเข้าถึง และใช้ประโยชน์จากข้อมูลหลากหลายแหล่งให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการเพิ่มศักยภาพคนในสังคมด้วยการเข้าถึงความรู้ เครื่องมือบนพื้นฐานของธรรมาภิบาลข้อมูล ซึ่งครอบคลุมความปลอดภัยไซเบอร์ ความมีจริยธรรม และการไม่ละเมิดสิทธิส่วนบุคคล

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีเป้าหมายการพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่งและมีคุณภาพ การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มุ่งเน้นการสร้างความรู้ดีที่มีสุขของครอบครัวไทย การพัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีความเชื่อมโยงและบูรณาการข้อมูลด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ระหว่างกระทรวงและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นำไปสู่การตัดสินใจระดับนโยบายและปฏิบัติ เพื่อพัฒนาคนไทยอย่างมีทิศทางและสอดคล้องกับการพัฒนาประเทศไทยในอนาคต

ยุทธศาสตร์ที่ 6 ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ภาครัฐยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง ตอบสนองความต้องการและให้บริการอย่างสะดวกรวดเร็ว โปร่งใส โดยมีขนาดที่เหมาะสมกับบทบาทภารกิจ ยึดหลักธรรมาภิบาล ปรับวัฒนธรรมการทำงานให้มุ่งผลสัมฤทธิ์และผลประโยชน์ส่วนรวม มีความทันสมัย และพร้อมที่จะปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกอยู่ตลอดเวลา นำนวัตกรรมเทคโนโลยีข้อมูลขนาดใหญ่และระบบการทำงานที่เป็นดิจิทัลเข้ามาประยุกต์ใช้มาใช้ในการบริหารและการตัดสินใจ และปฏิบัติงานเทียบได้กับมาตรฐานสากล

2) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2566-2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม)

ประเด็นที่ 20 การบริการประชาชน และประสิทธิภาพภาครัฐ เป็นภาครัฐของประชาชน เพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม ภาครัฐมีการดำเนินการที่มีประสิทธิภาพ มีขีดสมรรถนะสูง เทียบเท่ามาตรฐานสากลและมีความคล่องตัว ด้วยการนำนวัตกรรม เทคโนโลยี ฐานข้อมูลขนาดใหญ่ และระบบวิธีปฏิบัติราชการแบบดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ เพื่อให้การบริการของรัฐมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของผู้ใช้บริการ

3) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570)

หมุดหมายที่ 13 ไทยมีภาครัฐที่ทันสมัย มีประสิทธิภาพ และตอบโจทย์ประชาชน เป็นภาครัฐที่มีขีดสมรรถนะสูง คล่องตัว ให้การบริการภาครัฐที่มีคุณภาพและเข้าถึงได้ ปรับเปลี่ยนภาครัฐเป็นรัฐบาลดิจิทัลที่ใช้ข้อมูลในการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาประเทศ บูรณาการและเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานของรัฐกับภาคเอกชน เพื่อให้เกิดการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลประกอบการตัดสินใจเชิงนโยบายและการบริการภาครัฐให้สอดคล้องกับบริบทการพัฒนาได้อย่างเป็นปัจจุบัน พร้อมทั้งเปิดเผยข้อมูลที่จำเป็นต่อสาธารณะในการใช้ประโยชน์ร่วมกันในการพัฒนาประเทศ โดยเร่งพัฒนาระบบที่บูรณาการข้อมูลสำหรับการบริหารจัดการทรัพยากรภาครัฐในภาพรวมที่สำคัญต่อการตัดสินใจในเชิงนโยบายให้แล้วเสร็จเป็นลำดับแรก

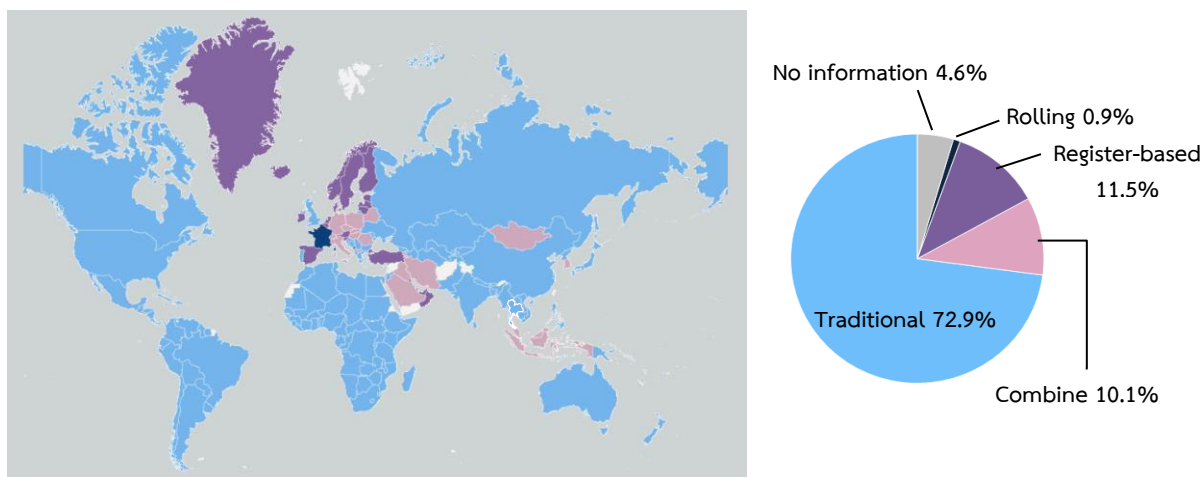
4) แผนพัฒนาประชากรเพื่อการพัฒนาประเทศระยะยาว (พ.ศ. 2565 – 2580)

แผนพัฒนาประชากรเพื่อการพัฒนาประเทศในระยะยาว (พ.ศ. 2565 – 2580) เป็นแผนยุทธศาสตร์ที่มุ่งเสริมสร้างความมั่นคงทางประชากรตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่งเสียชีวิต โดยมีมิติประชากรด้านการเกิด การตาย และการย้ายถิ่น ล้วนส่งผลต่อการพัฒนาประเทศทั้งในมิติเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่ง

ข้อมูลจากสำมะโนประชากรสนับสนุนยุทธศาสตร์การพัฒนาตามแผนฉบับนี้ ในยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนา
ยกระดับผลิตภาพประชากร การสร้างสภาวะแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพทุกกลุ่มวัย และ
การบริหารจัดการด้านการย้ายถิ่น

2.2.1.2 ทิศทางการพัฒนาการจัดทำสำมะโนประชากรของต่างประเทศ

สำนักงานสถิติแห่งชาติของแต่ละประเทศต่างก็ประสบปัญหาในการจัดทำสำมะโนประชากร
ในรูปแบบดั้งเดิม (Traditional Census) ทั้งปัญหาด้านงบประมาณและด้านความร่วมมือของประชาชน
ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีดิจิทัลที่เอื้อให้นำมาใช้ในการผลิตข้อมูลสถิติในรูปแบบใหม่ได้
องค์การสหประชาชาติและสำนักงานสถิติแห่งชาติของประเทศต่าง ๆ จึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาความสามา
ถทางสถิติเพื่อเอื้อให้ประเทศมีสถิติที่มีคุณภาพภายใต้ระบบนิเวศข้อมูลใหม่ ส่งเสริมให้มีการใช้สถิติเป็นเครื่องมือ
ในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ส่งเสริมให้มี
การบูรณาการข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อยกระดับการใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่มีอยู่ร่วมกัน ส่งเสริมสนับสนุน
การใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาการผลิตสถิติให้มีประสิทธิภาพ การพัฒนาคุณภาพสถิติให้มีความน่าเชื่อถือ ครอบคลุม
ทันเวลา การพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้มีความสามารถในการใช้ประโยชน์ข้อมูลสถิติ ซึ่งแนวทางหนึ่งที่ต้องการ
สหประชาชาติส่งเสริมการพัฒนาการผลิตข้อมูลสถิติคือ การจัดทำสำมะโนประชากรจากฐานข้อมูลทะเบียน
(Register base census)

ที่มา : Global Census Tracker, United Nations Population Fund

ภาพที่ 1 แสดงการจัดทำสำมะโนรูปแบบต่าง ๆ ของทั่วโลก

ข้อมูลจากการสำรวจการจัดทำสำมะโนประชากรประเทศต่าง ๆ ในรอบปี 2020 จำนวน 213
ประเทศของกองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ (UNFPA) พบว่า มีประเทศที่ยังคงจัดทำสำมะโนแบบดั้งเดิม
(Traditional) ร้อยละ 72.9 จัดทำในรูปแบบผสมผสานการทำแบบดั้งเดิมและใช้ฐานทะเบียน (Combine)
ร้อยละ 10.1 จัดทำโดยใช้ฐานทะเบียนอย่างเดียว (Register-based) ร้อยละ 11.5

การจัดทำสำมะโนประชากรจากฐานข้อมูลทะเบียน (Register base census) เป็นแนวทางที่พัฒนาขึ้นเพื่อส่งเสริมให้เกิดการบูรณาการข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ประโยชน์ในการผลิตสถิติด้านประชากร มีประเทศเดนมาร์กเป็นประเทศแรกของโลกที่ดำเนินการจัดทำสำมะโนประชากรจากฐานข้อมูลทะเบียน และประเทศในแถบสแกนดิเนเวียอีกหลายประเทศที่ประสบความสำเร็จในการใช้แนวทางนี้ ซึ่งเป็นการนับประชากรทั้งหมดในประเทศจากฐานข้อมูลทะเบียนจากการบริหารงานที่มีอยู่ของหน่วยงาน เช่น ทะเบียนอาคารและที่อยู่อาศัยหรือทะเบียนที่อยู่ ทะเบียนธุรกิจหรือวิสาหกิจ ทะเบียนภาษีอากร ทะเบียนการจ้างงาน/ว่างงาน ทะเบียนบำนาญ ทะเบียนประกันสังคมหรือสวัสดิการ และทะเบียนนักศึกษา เป็นต้น

ซึ่งการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดทำสำมะโนประชากรแบบดั้งเดิมไปสู่การจัดทำสำมะโนจากฐานข้อมูลทะเบียนนั้น มีข้อดีดังต่อไปนี้

- ต้นทุนที่ต่ำกว่าการทำแบบดั้งเดิม การจัดทำสำมะโนประชากรแบบดั้งเดิม มีค่าใช้จ่ายที่สูงมาก ส่วนการจัดทำโดยใช้ฐานข้อมูลทะเบียนจะไม่มีค่าใช้จ่ายในการลงพื้นที่จัดเก็บข้อมูล จึงช่วยลดต้นทุนลงไปได้มากยิ่งขึ้น โดยข้อมูลจากหลายประเทศที่จัดทำสำมะโนด้วยวิธีการนี้แสดงให้เห็นว่าสามารถช่วยลดต้นทุนได้สูงถึงร้อยละ 98 เมื่อเทียบกับแบบดั้งเดิม แต่ข้อควรตระหนักก็คือ ต้องมีการเข้าถึงฐานข้อมูลทะเบียนที่เหมาะสมและมีความจำเป็นแล้วเท่านั้น ทั้งนี้ หากนำวิธีการจัดทำสำมะโนจากฐานทะเบียนไปจัดทำร่วมกับวิธีการแบบดั้งเดิม จะได้ข้อมูลพื้นฐานด้านประชากรได้แก่ จำนวน อายุ เพศ จากฐานทะเบียน แล้วทำการจัดเก็บด้วยวิธีดั้งเดิมเพียงบางตัวแปรเท่านั้น ทำให้ประหยัดต้นทุนที่เกิดจากการลดข้อถกเถียงในแบบสอบถามลง ซึ่งการใช้วิธีการแบบผสมนี้จะสามารถลดต้นทุนได้ถึงร้อยละ 22 เมื่อเทียบกับสำมะโนประชากรแบบดั้งเดิม
- ลดภาระการตอบแบบสอบถาม การใช้ฐานข้อมูลทะเบียนจากการบริหารจะไม่จำเป็นต้องทำการเก็บข้อมูลเพิ่มหากแหล่งข้อมูลเหล่านี้มีความครอบคลุมข้อมูลด้านประชากรทั้งหมดที่ต้องการ ปัญหาการไม่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามก็จะน้อยลง และยังเป็นภาระของผู้ตอบแบบสอบถามด้วย แต่หากฐานข้อมูลมีข้อมูลไม่ครบถ้วนตามที่ต้องการ ก็ยังมีความจำเป็นที่ต้องสอบถามเพิ่มเติม ซึ่งอาจเป็นการทำในรูปแบบผสมกับการทำสำมะโนแบบดั้งเดิม
- ดำเนินการได้รวดเร็วยิ่งขึ้น ในประเทศที่จัดทำสำมะโนประชากรจากฐานข้อมูลทะเบียน จะใช้เวลาน้อยกว่าสำมะโนรูปแบบดั้งเดิมมาก เนื่องจากไม่จำเป็นต้องลงพื้นที่เก็บข้อมูล
- ทำสำมะโนได้บ่อยครั้งขึ้น สามารถจัดทำสำมะโนเป็นประจำทุกปีหรือบ่อยครั้งตามความต้องการได้ ซึ่งผู้ใช้ข้อมูลในปัจจุบันคาดหวังว่าข้อมูลจากสำมะโนจะมีการเผยแพร่อย่างสม่ำเสมอ (มากกว่า 1 ครั้งในทุก ๆ 10 ปี) เนื่องจากข้อมูลจากแหล่งอื่นสามารถให้ข้อมูลแบบ real time ได้

- มีเวลาและทรัพยากรมากขึ้นสำหรับการสร้างนวัตกรรมใหม่ การจัดทำสำมะโนจากฐานข้อมูลทะเบียนจะช่วยให้ประหยัดทั้งเงินและเวลา การพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ จึงง่ายขึ้น เนื่องจากสามารถนำทรัพยากรที่เหลือไปใช้ในการกระตุ้นนวัตกรรมด้านการบริหารและเทคโนโลยีแทนได้ เพื่อให้กระบวนการผลิตข้อมูลมีความทันสมัยอยู่เสมอ
- มีความยืดหยุ่นและตอบสนองต่อความต้องการข้อมูลใหม่มากขึ้น หากข้อมูลมีรูปแบบการจัดเก็บอย่างเหมาะสม ไม่เพียงแต่สามารถสร้างข้อมูลทางสถิติได้บ่อยขึ้นเท่านั้น แต่ยังมีโอกาสที่จะสร้างข้อมูลสถิติใหม่ ๆ ได้มากขึ้นอีกด้วย

2.2.1.3 ประสบการณ์การจัดทำสำมะโนประชากรจากฐานข้อมูลทะเบียนของต่างประเทศ

การจัดทำสำมะโนจากฐานข้อมูลทะเบียน (Register based census) ของต่างประเทศ ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาคำแนะนำบางประเทศ เพื่อนำแนวคิดมาใช้ในการพัฒนาข้อเสนอต่อไป โดยมีประเทศตัวอย่างที่ศึกษาดังนี้

ประเทศเดนมาร์ก เป็นประเทศในกลุ่มนอร์ดิกและเป็นส่วนหนึ่งของสหภาพยุโรป มีการจัดทำสำมะโนประชากรและเคหะโดยสำนักงานสถิติเดนมาร์ก (Statistics Denmark) สำมะโนประชากรครั้งแรกของเดนมาร์กมีขึ้นในปี 1769 และจัดทำทุก 10 ปี จนกระทั่งในปี 1901 ได้เปลี่ยนเป็นจัดทำทุก 5 ปี และในปี 1968 มีการก่อตั้งฐานข้อมูลทะเบียนประชากรกลาง (Central Population Register: CPR) โดยมีหมายเลขเฉพาะของบุคคล (Personal Identification Number: PIN) ที่ระบุตัวบุคคลของประชาชนทุกคน และในปี 1976 มีการจัดตั้งทะเบียนอาคารและที่อยู่อาศัย (Building Data Registration: BDR) ขึ้น โดยมีรหัสของที่อยู่อาศัยที่สามารถเชื่อมโยงกับ PIN ได้ ซึ่งนับได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการจัดทำสำมะโนประชากรและเคหะจากฐานข้อมูลทะเบียนครั้งแรกของเดนมาร์กในปี 1981 และยังคงถือว่าเป็นประเทศแรกในโลกที่จัดทำสำมะโนด้วยวิธีการนี้

ฐานข้อมูลทะเบียนที่สำนักงานสถิติเดนมาร์กนำมาใช้ประโยชน์ เช่น ทะเบียนประชากร ทะเบียนรายได้ ทะเบียนที่อยู่อาศัย ทะเบียนการศึกษา ทะเบียนภาษี และทะเบียนการจ้างงาน ซึ่งในช่วงเปลี่ยนผ่านสู่วิธีการใหม่ การรวบรวมข้อมูลจากหลายแหล่ง และข้อมูลของบุคคลหนึ่งที่ปรากฏในหลายฐานข้อมูลก็เป็นสิ่งที่ท้าทายมาก โดยเดนมาร์กจำเป็นต้องมีวิธีการจัดการ พัฒนาและทดสอบ พร้อมกับปรับปรุงการเทคนิคจับคู่ (matching) ข้อมูลจำนวนมาก ซึ่งกุญแจสำคัญในการเชื่อมโยงข้อมูลจากฐานข้อมูลต่าง ๆ คือ PIN โดยในปัจจุบันเดนมาร์กจัดทำสำมะโนประชากรและเคหะเป็นประจำทุกปี

ประเทศนอร์เวย์ การทำสำมะโนประชากรแบบดั้งเดิมครั้งสุดท้ายในนอร์เวย์ได้ดำเนินการในปี 1960 โดยในปี 1964 นอร์เวย์ได้มีการจัดตั้งฐานข้อมูลทะเบียนประชากรกลาง (Central Population Register: CPR) นำไปสู่การใช้หมายเลขประจำตัวส่วนบุคคลที่ไม่ซ้ำกัน ดังนั้นตั้งแต่การทำสำมะโนประชากรในปี 1970 สำนักงานสถิตินอร์เวย์ได้เริ่มปรับเปลี่ยนไปใช้ข้อมูลจากทะเบียนมารวมกับการจัดทำสำมะโนประชากรแบบดั้งเดิม และในการทำสำมะโนประชากรปี 2000 สำนักงานสถิตินอร์เวย์ได้ตัดสินใจใช้แหล่งข้อมูลทะเบียน

สำหรับตัวแปรทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับบุคคล รวมไปถึงข้อมูลเกี่ยวกับแรงงานด้วย แต่สำมะโนเคหะยังเป็นการทำสำมะโนแบบดั้งเดิม โดยใช้แบบสอบถามสำหรับบ้านพักทุกหลัง และการทำสำมะโนประชากรและเคหะประจำปี 2011 ของนอร์เวย์เป็นการจัดทำสำมะโนประชากรและเคหะจากฐานข้อมูลทะเบียนแบบเต็มรูปแบบ พระราชบัญญัติสถิติของนอร์เวย์กำหนดให้สำนักงานสถิตินอร์เวย์มีสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลทะเบียน นอกจากนี้สำนักงานสถิตินอร์เวย์จะได้รับการแจ้งเตือนเมื่อมีฐานทะเบียนใหม่ หรือเมื่อมีการแก้ไขข้อมูลที่มีอยู่ก็จะได้รับแจ้งเตือนเช่นเดียวกัน

ข้อมูลสำหรับการทำสำมะโนปี 2011 ถูกดึงมาจากฐานข้อมูลหลัก 3 ฐาน คือ ทะเบียนประชากรกลาง ทะเบียนธุรกิจ และทะเบียนของสำนักงานที่ดิน นอกจากนี้ยังมีฐานข้อมูลอื่น ๆ เช่น ทะเบียนแรงงาน ทะเบียนการศึกษา ทะเบียนรายได้ โดยข้อมูลจากทุกฐานข้อมูลจะเชื่อมโยงกันด้วยหมายเลขประจำตัวส่วนบุคคล

ประเทศออสเตรีย สำนักงานสถิติออสเตรียมีบทบาทในการดำเนินการจัดทำสำมะโนทุก 10 ปี โดยในปี 2001 เป็นการจัดทำสำมะโนแบบดั้งเดิมครั้งสุดท้าย และใช้งบประมาณในการดำเนินงานสูงถึง 72 ล้านยูโร และในปี 2011 สำนักงานสถิติออสเตรียจัดทำสำมะโนประชากรจากฐานข้อมูลทะเบียนเสร็จสมบูรณ์เป็นครั้งแรก ใช้ข้อมูลจากมากกว่า 50 แหล่งข้อมูล เช่น ทะเบียนผู้ประกอบการและหน่วยงานในท้องถิ่น ทะเบียนอาคารและที่อยู่อาศัย ทะเบียนผู้สำเร็จการศึกษา ทะเบียนประชากร ทะเบียนประกันสังคม ทะเบียนการเสียภาษี ทะเบียนการว่างงาน และเชื่อมโยงข้อมูลด้วยหมายเลขประจำตัวพิเศษของแต่ละบุคคล ซึ่งจะช่วยให้เรื่องการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

ก่อนที่ข้อมูลทะเบียนจะถูกส่งไปยังสำนักงานสถิติออสเตรีย ผู้จัดเก็บข้อมูลแต่ละฐานทะเบียนจะส่งข้อมูล ได้แก่ ชื่อ วัน เดือน ปีเกิด สถานที่เกิด และที่อยู่ ไปยังคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลออสเตรีย (Data Protection Committee: DPC) โดยในขั้นแรกข้อมูลนี้จะถูกจับคู่กับข้อมูลในทะเบียนกลางของประชากร (CPR) ถ้าจับคู่แล้วพบว่ามีข้อมูลตรงกัน DPC จะเข้ารหัสหมายเลขประจำตัวพิเศษของแต่ละบุคคล แล้วส่งกลับไปยังเจ้าของแหล่งข้อมูล รวมทั้งส่งข้อมูลไปยังสำนักงานสถิติออสเตรียด้วย ซึ่งมีเพียงสำนักงานสถิติออสเตรียเท่านั้นที่สามารถถอดรหัสดังกล่าวได้

ประเทศสวีเดน สำนักงานสถิติสวีเดนเริ่มมีการนำฐานข้อมูลทะเบียนและข้อมูลการบริหารมาใช้ในการทำสำมะโนตั้งแต่ปี 1975 มีการดำเนินการอย่างค่อยเป็นค่อยไป โดยปรับลดจำนวนข้อมูลในแบบสอบถามลงอย่างต่อเนื่อง ในปี 2000 เป็นการจัดทำสำมะโนประชากรแบบผสมผสานครั้งสุดท้าย และในปี 2005 เป็นการจัดทำสำมะโนประชากรและเคหะจากฐานข้อมูลทะเบียนแบบเต็มรูปแบบครั้งแรก โดยประเทศสวีเดนใช้เวลากว่า 30 ปี ในการพัฒนาฐานข้อมูลทะเบียนเพื่อการจัดทำสำมะโนประชากร

สำนักงานสถิติสวีเดนได้แบ่งประเภทของข้อมูลทะเบียนพื้นฐาน 4 ทะเบียน ดังนี้ ทะเบียนประชากร ทะเบียนอสังหาริมทรัพย์ ทะเบียนอาชีพและกิจกรรมอื่น ๆ และทะเบียนธุรกิจ ซึ่งในสวีเดนต้องมีการลงทะเบียนที่อยู่อาศัย ผู้ที่มีที่อยู่อาศัยหลายแห่งจะต้องแจ้งปรับปรุงหมายเลขที่อยู่อาศัยในทะเบียน

ประชากร ข้อมูลจากการลงทะเบียนนี้และข้อมูลทะเบียนอื่น ๆ เช่น ทะเบียนสถิติการจ้างงาน อาชีพ การศึกษา รายได้ รวมถึงฐานข้อมูลทางภูมิศาสตร์และสำมะโนประชากรในปีก่อนหน้า จะถูกนำเสนอในรูปแบบของสถิติปัจจุบันของประชากรและที่อยู่อาศัย

ประเทศฟินแลนด์ การจัดทำสำมะโนประชากรและเคหะในฟินแลนด์ดำเนินการทุก 10 ปี ตามพระราชบัญญัติการจัดสำมะโนประชากร โดยในปี 1990 ถือเป็นครั้งแรกที่จัดทำสำมะโนประชากรและเคหะจากฐานข้อมูลทะเบียน และในการจัดทำสำมะโนจากฐานข้อมูลทะเบียนในปี 2000 มีค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานเพียง 0.8 ล้านยูโรเท่านั้น และอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้เกิดการพัฒนารูปแบบการจัดทำสำมะโน คือ ความต้องการใช้งานข้อมูลที่มีความถี่มากกว่าทุก 10 ปี ซึ่งวิธีการใช้ฐานข้อมูลทะเบียนสามารถดำเนินการได้เกือบทุกปี แต่ในการใช้ข้อมูลจากการบริหารก็มีข้อจำกัดคือ กฎหมายจะต้องสนับสนุนการใช้ประโยชน์จากข้อมูลการบริหาร และคุ้มครองหน่วยงานทางสถิติในการเก็บรวบรวมข้อมูล และการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐที่เป็นเจ้าของฐานข้อมูลก็มีความสำคัญเช่นกัน

การจัดทำสำมะโนประชากรและเคหะในฟินแลนด์นั้น สอดคล้องกับคุณสมบัติที่สำคัญของสำมะโนประชากรของสหประชาชาติอย่างสมบูรณ์ โดยคุณสมบัติที่สำคัญ คือ การแจงนับรายบุคคล (Individual enumeration) การกำหนดคุ่มรวมและขอบข่าย (Universality within a defined territory) เก็บข้อมูลพร้อมกัน (Simultaneity) และความถี่ของการจัดทำสำมะโน (Defined periodicity) นอกจากนี้ยังให้ข้อมูลพื้นที่ขนาดเล็กที่มีความแม่นยำมาก อีกทั้งยังสามารถจัดทำข้อมูลสำมะโนประชากรที่สำคัญได้ทุกปีและครอบคลุมมากขึ้น

ประเทศตุรกี การจัดทำสำมะโนประชากรและเคหะแบบดั้งเดิมในตุรกีครั้งล่าสุดดำเนินการในปี 2000 ในการจัดเก็บข้อมูลของประเทศตุรกีจะมีการประกาศเคอร์ฟิวในวันสำมะโน เพื่อให้ประชาชนทุกคนอยู่ในที่อยู่อาศัยของตนเอง แล้วพนักงานแจงนับจะไปเก็บข้อมูลแต่ละครัวเรือน ซึ่งต้องใช้พนักงานแจงนับประมาณ 1 ล้านคน และใช้เวลาประมาณ 3 ปีครึ่งในการประมวลผลข้อมูลทั้งหมดเพื่อการเผยแพร่ และในปี 2006 สำนักงานสถิติตุรกีได้รับมอบหมายให้สร้างระบบการลงทะเบียนประชากรตามสถานที่ที่อาศัยอยู่ (Address Based Population Registration System: ABPRS) ซึ่งเป็นฐานข้อมูลที่ประกอบด้วยที่อยู่อาศัยทั้งหมดในประเทศ และในปี 2011 ได้มีการนำ ABPRS มาใช้สำหรับสำมะโน ซึ่งระบบนี้สามารถผลิตข้อมูลทางสถิติได้ประมาณร้อยละ 20 ส่วนอีกร้อยละ 80 ได้มาจากการสำรวจขนาดใหญ่ นอกจาก ABPRS แล้ว สำนักงานสถิติตุรกียังใช้ข้อมูลจากทะเบียนอื่น ๆ เพื่อสนับสนุนการจัดทำสำมะโนด้วย เช่น ทะเบียนประกันสังคม ทะเบียนการจัดหางาน ทะเบียนใบอนุญาตก่อสร้าง และในปี 2021 การจัดทำสำมะโนฯ ของสำนักงานสถิติตุรกีใช้ข้อมูลจากทะเบียนผลิตข้อมูลสถิติได้ร้อยละ 70 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 30 เป็นข้อมูลสถิติเกี่ยวกับลักษณะที่อยู่อาศัยได้จากการจัดทำสำรวจเฉพาะกิจโดยใช้เครื่องมือ Computer and Telephone Interview : CATI ในการจัดเก็บข้อมูล

ประเทศตุรกีมีการเปลี่ยนผ่านจากการจัดทำสำมะโนประชากรและเคหะแบบดั้งเดิมไปสู่การจัดทำสำมะโนประชากรและเคหะจากฐานข้อมูลทะเบียนแบบเต็มรูปแบบ แบบค่อยเป็นค่อยไปผ่านวิธีการแบบผสมผสาน มีการวางกรอบกฎหมายอย่างเป็นระบบ สร้างขีดความสามารถขององค์กรและด้านเทคโนโลยีที่จำเป็น นอกจากนี้ยังมีการทำงานร่วมกันระหว่างเจ้าของข้อมูลแต่ละฐาน เพื่อการเข้าถึงข้อมูลและเพื่อความช่วยเหลือเกี่ยวกับการปรับปรุงคุณภาพของข้อมูลทะเบียนเมื่อจำเป็นอีกด้วย

2.2.2 วิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการจัดทำข้อเสนอ

2.2.2.1 แหล่งข้อมูลที่น่ามาใช้ประโยชน์

ปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศความก้าวหน้าเป็นอย่างมาก อีกทั้งราคาต้นทุนของเทคโนโลยีถูกลงกว่าในอดีต ทำให้เกิดการพัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อการบริหารงานของหน่วยงานภาครัฐขึ้นเป็นจำนวนมาก เช่น ฐานข้อมูลทะเบียนราษฎรของกรมการปกครอง ฐานข้อมูลทะเบียนระบบผู้ประกันตนของสำนักงานประกันสังคม ฐานข้อมูลทะเบียนผู้ป่วยของกระทรวงสาธารณสุข ฐานข้อมูลทะเบียนประวัติข้าราชการอิเล็กทรอนิกส์ของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน เป็นต้น ซึ่งฐานข้อมูลเหล่านี้สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนางานตามข้อเสนอได้ โดยรายการข้อมูลที่มีตรงกันในฐานข้อมูลของแต่ละหน่วยงาน มีดังนี้

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบรายการข้อมูลที่มีในฐานข้อมูลทะเบียนของแต่ละหน่วยงาน

รายการข้อมูล	ปค.	สปส.	พช.	สป.รง.	กกจ.	สธ.	ก.พ.	พม.	ศธ.	บก.
คำนำหน้าชื่อ	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
ชื่อตัว	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
ชื่อสกุล	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
ความเกี่ยวข้องกับหัวหน้าครัวเรือน	/	-	/	-	-	-	-	/	-	/
เพศ	/	/	/	/	/	/	/	/	/	-
วันที่เกิด	/	/	-	/	/	/	/	/	/	-
เดือนเกิด	/	/	-	/	/	/	/	/	/	-
ปีเกิด	/	/	-	/	/	/	/	/	/	-
อายุ	/	-	/	/	/	-	/	/	/	-
ศาสนา	/	-	/	/	-	/	/	/	/	-
สัญชาติ	/	-	/	/	/	/	/	/	/	-
การมีชื่อในทะเบียนบ้าน	/	-	-	-	-	-	-	-	/	-
จังหวัดที่เกิด	/	-	-	-	-	/	-	-	-	-
ประเทศที่เกิด	/	-	-	-	-	/	-	-	-	-

รายการข้อมูล	ปค.	สปส.	พช.	สป.รง.	กกจ.	สธ.	ก.พ.	พม.	ศธ.	บก.
ระดับการศึกษาสูงสุด ที่เรียนจบ	-	-	/	/	/	/	/	/	/	/
สถานภาพสมรส	/	-	-	/	/	/	/	/	/	/
อาชีพหลัก	/	-	/	-	/	/	/	/	/	-
การย้ายถิ่น	/	-	-	-	-	-	-	-	-	-
จังหวัดที่ย้ายถิ่นมา	/	-	-	-	-	-	-	-	-	-
เลขประจำตัวประชาชน 13 หลัก	/	/	/	/	-	/	/	/	/	/
ที่ตั้งของบ้าน/ครัวเรือน	/	/	/	/	-	-	/	/	/	/
ลักษณะของที่อยู่อาศัย	/	-	/	-	-	-	-	-	-	-

หมายเหตุ:

ปค.	กรมการปกครอง	สปส.	สำนักงานประกันสังคม
พช.	กรมพัฒนาชุมชน	สป.รง.	สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน
กกจ.	กรมการจัดหางาน	สธ.	กระทรวงสาธารณสุข
ก.พ.	สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน	พม.	กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
ศธ.	กระทรวงศึกษาธิการ	บก.	กรมบัญชีกลาง

2.2.3 แนวทางในการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนานโยบายที่สอดคล้องกับการวิเคราะห์

ระบบสถิติของประเทศไทยเป็นระบบกระจายงาน (Decentralized Statistical System) โดยมีสำนักงานสถิติแห่งชาติเป็นหน่วยงานหลักในการผลิตสถิติด้วยการทำสำมะโนและสำรวจ และหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ มีการจัดเก็บข้อมูลจากการบริหารงานและข้อมูลทะเบียนตามภารกิจของแต่ละหน่วยงาน ซึ่งข้อมูลเหล่านี้สามารถนำมาผลิตสถิติเพื่อนำมาใช้ประกอบการวางแผน กำหนดนโยบาย รวมทั้งการติดตามและประเมินแผนงานทั้งระดับประเทศและระดับหน่วยงาน

ข้อเสนอ “การพัฒนาการจัดทำสำมะโนประชากรด้วยการใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลทะเบียนของหน่วยงานภาครัฐ” เป็นวิธีการจัดทำสำมะโนประชากรโดยนำเอาฐานข้อมูลทะเบียนจากหน่วยงานภาครัฐ เช่น ทะเบียนประชากร ทะเบียนอาคาร/ที่อยู่ ทะเบียนประกันสังคม ทะเบียนการรับบริการรักษาพยาบาล เป็นต้น มาบูรณาการร่วมกันและนำมาใช้ในการประมวลผลเพื่อจัดทำและนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับประชากร ซึ่งทำให้ประหยัดเวลา ใช้งบประมาณไม่มาก และสามารถทำได้บ่อยมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามแม้ว่ารัฐบาลได้ประกาศแผนยุทธศาสตร์/นโยบายระดับชาติในการทำให้ประเทศมีฐานข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวกับประชากรที่มีการบูรณาการเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เพื่อนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ร่วมกัน แต่ด้วยกฎหมายของหน่วยงานภาครัฐทำให้ยังไม่สามารถบูรณาการฐานข้อมูลดังกล่าวได้ ดังนั้น แนวทางการพัฒนา

นโยบายเพื่อให้สามารถดำเนินการบูรณาการฐานข้อมูลด้านประชากรของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องให้สามารถเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลได้ตามแผนยุทธศาสตร์/นโยบายระดับชาติจำเป็นต้องใช้บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถทั้งด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ การเชื่อมโยงข้อมูล และการออกแบบระบบบูรณาการข้อมูล รวมถึงการดำเนินการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้เอื้ออำนวยให้เกิดการบูรณาการฐานข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยต้องมีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

1) การศึกษารายละเอียดของข้อมูล และแนวทางการจัดการฐานข้อมูลทะเบียนของหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อระบุนโยบายการเชื่อมโยงข้อมูลที่ใช้ในการดำเนินการ

2) การออกแบบและพัฒนาระบบเชื่อมโยงข้อมูลจากฐานข้อมูลทะเบียนของหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งข้อมูลจะได้รับการปรับปรุงให้มีความทันสมัยเมื่อข้อมูลในฐานข้อมูลหน่วยงานเจ้าของมีการปรับปรุง โดยระบบจะต้องมีการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลตามมาตรฐานข้อมูลและความปลอดภัยทางไซเบอร์ และการเชื่อมโยงข้อมูลจะทำการเชื่อมโยงผ่านการกำหนด Keys ระหว่างชุดข้อมูล เช่น การใช้เลขประจำตัวประชาชน 13 หลัก หรือชื่อ - นามสกุล และที่อยู่ เป็นตัวเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างชุดข้อมูลแต่ละฐานข้อมูล

3) การพัฒนาความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย ส่งเสริมการทำงานร่วมกันของหน่วยงานที่มีฐานข้อมูลทะเบียน เพื่อการพัฒนาวิธีการทางสถิติสำหรับการจัดทำสำมะโนฯ จากแหล่งข้อมูลใหม่ (New Data Source) และสร้างความรู้ความเข้าใจถึงประโยชน์ของการบูรณาการฐานข้อมูลหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อให้หน่วยงานได้รับประโยชน์ร่วมกัน โดยทุกหน่วยงานสามารถนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในการวางแผน กำหนดนโยบาย รวมถึงประเมินผลและติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามแผนงานที่กำหนดไว้ได้ นอกจากนี้ยังสามารถทำการวิเคราะห์ข้อมูลในประเด็นที่สนใจเพิ่มเติมข้ามหน่วยงานได้

4) การปรับปรุงกระบวนการทำงานภายในสำนักงานสถิติแห่งชาติ ให้รองรับการปรับเปลี่ยนรูปแบบการพัฒนาข้อมูลสถิติ การส่งเสริมให้บุคลากรมีความรู้ความสามารถทั้งด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ การเชื่อมโยงข้อมูล การบริหารจัดการข้อมูลและการรักษาความปลอดภัยของข้อมูล รวมถึงการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ ซึ่งองค์ความรู้เหล่านี้มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการดำเนินการบูรณาการฐานข้อมูลภาครัฐ เนื่องโครงการสร้างข้อมูลของหน่วยงานต่าง ๆ อาจมีความแตกต่างกัน รวมถึงใช้ระบบฐานข้อมูลที่แตกต่างกัน ทำให้ต้องมีการบริหารจัดการและกำหนดแนวทางการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลอีกด้วย หากดำเนินการบูรณาการและเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานภาครัฐเรียบร้อยแล้ว การนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ในการประมวลผล และวิเคราะห์ข้อมูลยังต้องอาศัยบุคลากรที่มีความรู้เกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อมูลที่มีปริมาณมาก

5) การจัดทำมาตรฐานข้อมูล ทั้งมาตรฐานการกำหนดชื่อตัวแปร และมาตรฐานรหัสของข้อมูล ให้ข้อมูลจากแต่ละหน่วยงานสามารถบูรณาการและเชื่อมโยงกันได้อย่างได้มาตรฐานเดียวกัน เนื่องจากข้อมูลมาจากหลายหน่วยงาน แต่ละหน่วยงานมีการตั้งชื่อตัวแปรและรหัสของข้อมูลแตกต่างกัน ทำให้ต้องใช้เวลาพอสมควรในการปรับข้อมูลที่ได้จากแต่ละฐานข้อมูลให้มีมาตรฐานเดียวกัน เช่น ชื่อตัวแปรของข้อมูลรหัสประจำตัวประชาชน บางฐานข้อมูลใช้ตัวแปรชื่อ PID บางฐานข้อมูลใช้ ID หรือตัวแปรสำหรับการจัดเก็บสถานที่ตั้งของ

ที่อยู่อาศัย บางหน่วยงานจัดเก็บข้อมูลสถานที่ตั้งของที่อยู่มารวมกันในตัวแปรเดียว ไม่ได้มีการแยกตัวแปรของที่ตั้งออกจากกันเป็น เลขที่ตั้ง ถนน ตรอก/ซอย หมู่บ้าน ตำบล ทำให้การนำข้อมูลไปใช้ในการเปรียบเทียบระหว่างข้อมูลแต่ละฐานทำได้ยาก

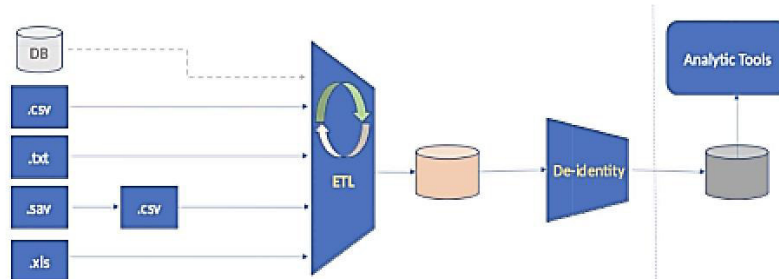
6) **การกำหนดเงื่อนไขการระบุที่อยู่จริงของประชากร** โดยอาจะระบุที่อยู่ของประชากรเฉพาะจากที่อยู่ปัจจุบันปีล่าสุด การระบุจากประชากรเฉพาะประชากรที่มีเลขบัตรประจำตัวประชาชน (PID) ปรากฏในฐานข้อมูล การระบุประชากรจากการมีข้อมูลหลักครบทุกตัวแปร คือ เลขบัตรประจำตัวประชาชน ชื่อ-นามสกุล ปีเกิด คำนำหน้าชื่อ และเพศ การระบุประชากรโดยไม่จำเป็นต้องมีตัวแปรหลักครบทุกตัว หรือการระบุประชากรที่มีข้อมูลปรากฏในหลายฐานข้อมูล เมื่อระบุที่อยู่จริงได้แล้วจึงทำการประมวลผลข้อมูลสถิติด้านประชากรที่สำคัญต่อไป

7) **การปรับปรุงข้อมูล (update)** จากฐานข้อมูลของหน่วยงานเจ้าของข้อมูล สำหรับกรณีที่ข้อมูลที่บูรณาการโดยไม่ได้เชื่อมโยงจากฐานข้อมูลหน่วยงาน เพื่อให้ข้อมูลมีความเป็นปัจจุบันและสามารถจัดทำสำมะโนประชากรจากฐานข้อมูลทะเบียนได้เป็นประจำ

8) **การสร้างการยอมรับในข้อมูลสถิติ**จากการจัดทำสำมะโนประชากรจากฐานข้อมูลทะเบียน ทั้งในด้านคุณภาพของข้อมูลสถิติที่ได้ และระเบียบวิธีการดำเนินงาน

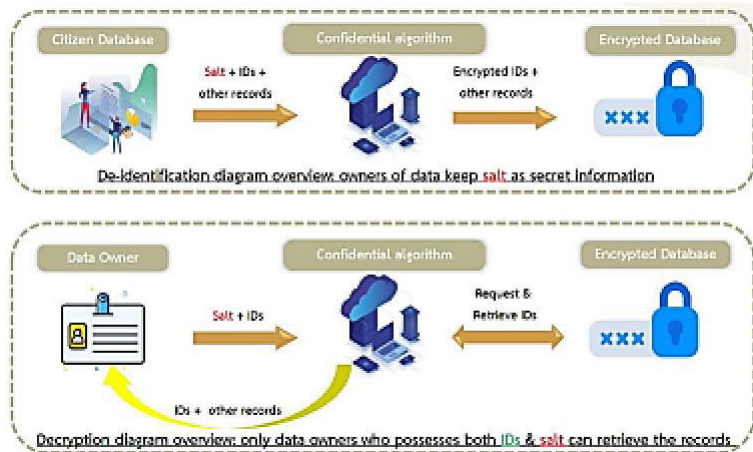
ทั้งนี้ข้อมูลจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องมีความแตกต่างกันเกี่ยวกับโครงสร้างและมาตรฐานในการจัดเก็บข้อมูล ดังนั้น จึงต้องมีการจัดการข้อมูลจากแต่ละฐานข้อมูลให้มีโครงสร้างและมาตรฐานเดียวกันก่อนนำมาบูรณาการร่วมกัน ซึ่งมีขั้นตอนและเทคนิคการดำเนินการที่ซับซ้อน โดยมีรายละเอียดดังนี้

- การจัดเตรียมข้อมูล (Data Preparation) จะเป็นการเตรียมข้อมูลให้อยู่ในรูปแบบที่จัดการได้เบื้องต้น เช่น บางข้อมูลมีการเข้ารหัสที่เฉพาะ บางข้อมูลมีเพียงบางโปรแกรมที่อ่านได้ในขั้นตอนนี้จะเป็นการแปลงไฟล์ให้อยู่ในรูปของการเข้ารหัส (Code) ที่จัดการง่าย หากข้อมูลที่ได้จากหน่วยงานเป็นไฟล์แบบที่อ่านด้วยโปรแกรมเฉพาะก็จะต้องทำการแปลงไฟล์ก่อนแล้วจึงดำเนินการในขั้นต่อไป
- การทำความสะอาดข้อมูล (Data Cleansing) เป็นการทำให้ฐานข้อมูลจากหลากหลายแหล่งที่มาและหลากหลายรูปแบบ (Format) ให้อยู่ในรูปแบบเดียวกัน โดยรูปแบบของการทำ Data cleansing จะเป็นการใช้ ETL (Extract-Transform-Load) Tools เพื่อทำการดึงข้อมูล (Extract) ที่เกี่ยวข้องหรือที่ต้องการจากฐานข้อมูลต้นทาง มาทำการแปลงข้อมูล (Transform) ให้เหมาะสมต่อการนำไปใช้งาน และโหลดข้อมูล (Load) ลงในฐานข้อมูลที่จัดเตรียมไว้ต่อไป

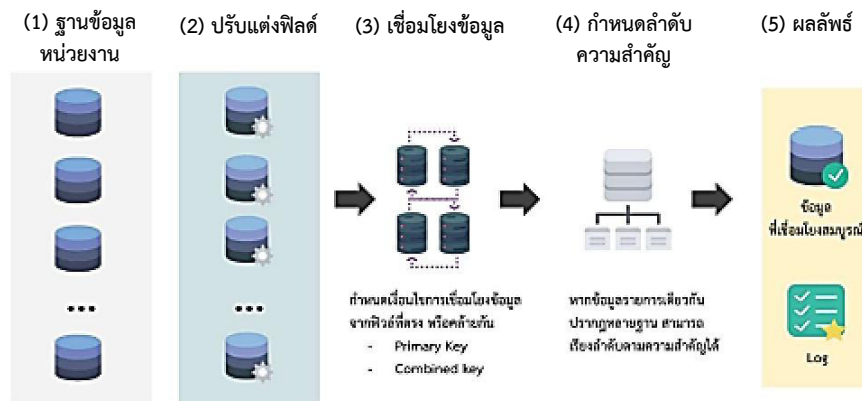
ภาพที่ 2 กระบวนการทำการเตรียมข้อมูลและ Data Cleansing ด้วย ETL tools

- การปกปิดข้อมูล (De-identification) เป็นการเข้ารหัสข้อมูลเพื่อการปกปิดข้อมูลที่มีความมีความอ่อนไหว (Sensitive) หรือส่วนบุคคล เช่น รหัสบัตรประชาชน หรือ ชื่อ - นามสกุล ซึ่งข้อมูลที่เข้ารหัสแล้วจะไม่สามารถระบุตัวตนได้ว่าเลขบัตรประชาชนก่อนเข้ารหัสเป็นอย่างไร โดยเลขบัตรประชาชนของแต่ละบุคคลจะได้รหัสที่ De-identification แล้วแตกต่างกัน และบุคคลที่มีข้อมูลในหลายฐานข้อมูลจะได้รับรหัส De-identification เหมือนกันในทุกฐานข้อมูลที่มีข้อมูลของบุคคลนั้นอยู่

ภาพที่ 3 กระบวนการทำ De-identification

- การบูรณาการข้อมูล (Data Integration) เข้าสู่ฐานข้อมูลเดียวกัน เป็นการนำข้อมูลจากฐานข้อมูลของแต่ละหน่วยงานที่ผ่านการทำความสะอาดและการเข้ารหัสแล้วมาทำการปรับชื่อตัวแปรให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน จากทำการเชื่อมโยงกันด้วยตัวแปรที่กำหนด และเลือกข้อมูลที่ปรากฏในหลายฐานมาเรียงลำดับความสำคัญตามเงื่อนไขที่กำหนดเพื่อให้ได้ฐานข้อมูลที่เชื่อมโยงสมบูรณ์

ภาพที่ 4 การบูรณาการข้อมูลเพื่อจัดทำฐานข้อมูล

การดำเนินงานตามข้อเสนอดังกล่าวสามารถแบ่งแผนการดำเนินงานออกเป็น 3 ระยะ เพื่อนำมาใช้ในการขับเคลื่อนการดำเนินงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยมีรายละเอียดดังนี้

**ตารางที่ 5 แผนการดำเนินงานการพัฒนาการจัดทำสำมะโนประชากร
ด้วยการใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลทะเบียนของหน่วยงานภาครัฐ**

การดำเนินงาน	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
1) แผนการดำเนินงานระยะสั้น (1-2 ปี)	
<ul style="list-style-type: none"> การศึกษากรอบแนวคิดและแนวทางการจัดทำสำมะโนประชากรจากฐานข้อมูลทะเบียนของต่างประเทศ 	สสช.
<ul style="list-style-type: none"> ศึกษารายละเอียดฐานข้อมูลของหน่วยงานต่าง ๆ เกี่ยวกับรายละเอียดของข้อมูลที่จัดเก็บในฐานข้อมูลและค่านิยมของรายการข้อมูลที่จะนำมาใช้จัดทำสำมะโนประชากรจากฐานข้อมูลทะเบียน เช่น ฐานข้อมูลทะเบียนราษฎรของกรมการปกครอง ฐานข้อมูลทะเบียนระบบผู้ประกันตนของสำนักงานประกันสังคม ฐานข้อมูลทะเบียนผู้ป่วยของกระทรวงสาธารณสุข ฐานข้อมูลทะเบียนประวัติข้าราชการอิเล็กทรอนิกส์ของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน เป็นต้น 	สสช.
<ul style="list-style-type: none"> ศึกษาแนวทางการจัดทำและการกำหนดรหัสมาตรฐานเดียวกัน และแนวทางการอำพรางข้อมูลส่วนบุคคล (De-identification) 	สสช.
<ul style="list-style-type: none"> ศึกษาข้อกำหนด ระเบียบ หลักเกณฑ์ นโยบาย หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการขอใช้ข้อมูลของแต่ละหน่วยงาน เพื่อหาแนวทางการปรับปรุงข้อกำหนด ระเบียบ หลักเกณฑ์ นโยบาย หรือกฎหมายให้เอื้อต่อการนำฐานข้อมูลทะเบียนของหน่วยงานภาครัฐมาใช้ในการจัดทำสำมะโนประชากรจากฐานข้อมูลทะเบียน 	สสช.
<ul style="list-style-type: none"> จัดประชุมหารือแนวทางการจัดทำโครงการสำมะโนประชากรจากฐานข้อมูลทะเบียนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อหารือแนวทางการบูรณาการข้อมูลทะเบียนระหว่างหน่วยงาน โดยดำเนินการร่วมกับหน่วยงานภาครัฐหลัก 	สสช. UNFPA สสช. ก.พ. ปค. สธ.
<ul style="list-style-type: none"> ออกแบบแนวทางหรือวิธีการในการเชื่อมโยงฐานข้อมูล พร้อมทั้งระบุเทคโนโลยีที่จำเป็นต้องใช้ในการจัดทำสำมะโนประชากรจากฐานข้อมูลทะเบียน 	สสช. สขญ. สวทช.
<ul style="list-style-type: none"> จัดทำคำของบประมาณเพื่อดำเนินการโครงการบูรณาการและเชื่อมโยงฐานข้อมูลด้านประชากร 	สสช. สงป.

การดำเนินงาน	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
2) แผนการดำเนินงานระยะกลาง (3-4 ปี)	
<ul style="list-style-type: none"> จัดทำบันทึกข้อตกลง (MOU) ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐนำร่องที่มีฐานข้อมูลหลักเกี่ยวกับประชาชน และฐานข้อมูลที่มีอยู่ปัจจุบันสำหรับการติดต่อของประชาชนเพื่อการบูรณาการและเชื่อมโยงข้อมูล 	สสช. ปค. สธ. ก.พ. บก.
<ul style="list-style-type: none"> จัดจ้างที่ปรึกษาเพื่อดำเนินการออกแบบและพัฒนาระบบนิเวศน์ฐานข้อมูล และระบบการบูรณาการและเชื่อมโยงข้อมูล 	สสช.
<ul style="list-style-type: none"> ทดลองการจัดทำสำมะโนประชากรจากฐานข้อมูลทะเบียน จากข้อมูลของหน่วยงานนำร่อง 	สสช.
<ul style="list-style-type: none"> ส่งเสริมให้บุคลากรมีความรู้ความสามารถทั้งด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ การเชื่อมโยงข้อมูล การบริหารจัดการข้อมูลและการรักษาความปลอดภัยของข้อมูล รวมถึงการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ 	สสช. สขญ. สวทช. สถาบันการศึกษา
3) แผนการดำเนินงานระยะยาว (5 ปีขึ้นไป)	
<ul style="list-style-type: none"> ขยายความร่วมมือในการบูรณาการและเชื่อมโยงข้อมูลกับหน่วยงานภาครัฐที่เป็นเจ้าของฐานข้อมูลที่มีข้อมูลสำคัญอื่นของประชากร เช่น ข้อมูลด้านการศึกษา ข้อมูลด้านการทำงาน เป็นต้น 	สสช. ศธ. รง.
<ul style="list-style-type: none"> จัดทำสำมะโนประชากรจากฐานข้อมูลทะเบียน จากข้อมูลของหน่วยงานบูรณาการและเชื่อมโยงข้อมูลเพื่อใช้ประโยชน์ร่วมกัน 	สสช.
<ul style="list-style-type: none"> จัดประชุมสร้างการยอมรับในข้อมูลจากการจัดทำสำมะโนประชากรจากฐานข้อมูลทะเบียน ทั้งในด้านคุณภาพของข้อมูลสถิติที่ได้ และระเบียบวิธีการดำเนินงาน 	สสช. นักวิชาการด้านสถิติและประชากร หน่วยงานภาครัฐ และสถาบันการศึกษา ที่เกี่ยวข้อง

หมายเหตุ:

ก.พ. สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน

บก. กรมบัญชีกลาง

ปค. กรมการปกครอง

รง. กระทรวงแรงงาน

ศธ. กระทรวงศึกษาธิการ

สธ. กระทรวงสาธารณสุข

สขญ. สถาบันข้อมูลขนาดใหญ่

สงป. สำนักงบประมาณ

สสช. สำนักงานสถิติแห่งชาติ

สศช. สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สวทช. สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ

UNFPA กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ

2.2.4 ปัจจัยที่อาจมีผลกระทบต่อความสำเร็จของการดำเนินการตามข้อเสนอ พร้อมระบุแนวทางบริหารจัดการที่เป็นรูปธรรม

1) ด้านกฎหมาย/กฎระเบียบ

หน่วยงานต่าง ๆ ที่เข้าร่วมดำเนินการมีกฎหมาย กฎระเบียบ หรือกลไกการทำงานตามภารกิจของหน่วยงาน ซึ่งกฎหมาย/กฎระเบียบของแต่ละหน่วยงานมีอยู่นั้นอาจเป็นอุปสรรคต่อการบูรณาการข้อมูล

แนวทางการบริหารจัดการ ควรต้องมีการปรับปรุงกฎหมาย/กฎระเบียบของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งการปรับปรุงกฎหมายนั้นอาจต้องใช้เวลาพอสมควร ในระยะเริ่มต้นจึงต้องมีการประชุมหารือร่วมกันเพื่อหาแนวทาง/กลไกที่จะสามารถทำงานร่วมกันได้ระหว่างบางหน่วยงานก่อน แล้วจึงขยายผลไปยังหน่วยงานอื่น เมื่อมีการปรับปรุงกฎหมาย/กฎระเบียบแล้ว

2) ความร่วมมือในการบูรณาการข้อมูล

หน่วยงานอาจไม่ให้ความร่วมมือในการบูรณาการและใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลที่มีอยู่ เนื่องจากไม่เห็นความสำคัญหรือประโยชน์ที่ได้ ซึ่งการไม่ได้รับความร่วมมือจะส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของการดำเนินการตามข้อเสนอ

แนวทางการบริหารจัดการ จำเป็นต้องมีการสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและทราบถึงประโยชน์ที่ประเทศได้รับ เช่น การมีข้อมูลสถิติที่สร้างขีดความสามารถทางการแข่งขันของประเทศ การลดงบประมาณในการจัดทำข้อมูลด้วยวิธีการสำมะโนสำรวจ เป็นต้น การสร้างความร่วมมืออย่างเป็นทางการจัดทำบันทึกความเข้าใจ (Memorandum of Understanding: MOU) หรือการกำหนดเป็นตัวชี้วัดขับเคลื่อนการบูรณาการร่วมกัน (Joint KPIs) เพื่อการบูรณาการฐานข้อมูลด้านประชากรระหว่างสำนักงานสถิติแห่งชาติและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการนำฐานข้อมูลมาบูรณาการและใช้ประโยชน์ร่วมกัน

2.3 ภาวะผู้นำเพื่อการขับเคลื่อนข้อเสนอ

คุณลักษณะของผู้นำที่สำคัญที่ผู้ศึกษาควรต้องมี เพื่อให้สามารถสนับสนุนการขับเคลื่อนข้อเสนอไปสู่เป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีลักษณะดังนี้

2.3.1 การเป็นผู้นำเชิงนวัตกรรม มีความสามารถในการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และแสวงหาโอกาสในการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพ สามารถพัฒนาและปรับปรุงงานให้ดียิ่งขึ้น นำไปสู่การยกระดับคุณภาพการบริหาร กระบวนการทำงาน และนโยบายของภาครัฐให้ทันต่อบริบทของความเปลี่ยนแปลง

2.3.2 การมีทักษะด้านดิจิทัล มีความสามารถในการปรับตัว สามารถเรียนรู้และเรียนรู้ใหม่ (Learning and Re-learning) เพื่อผลักดันให้องค์กรสามารถปรับตัวตามเทคโนโลยีใหม่ ๆ ได้ สามารถทำงานและตัดสินใจบนฐานข้อมูล (Data driven decision making) เพื่อวิเคราะห์และตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง

2.3.3 ความสามารถในการบูรณาการในการทำงานร่วมกัน มีความสามารถในการสร้างความร่วมมือ และการทำงานบูรณาการกับภาคส่วนต่าง ๆ และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกองค์กร

2.3.4 การมีทักษะในการสื่อสาร มีความสามารถในการสื่อสาร การรับรู้ การจับประเด็นจากการฟัง และการอ่าน การถ่ายทอดความคิด การเจรจาโน้มน้าวและการเจรจาต่อรอง สามารถสื่อสารและประสานงาน กับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3.5 ความสามารถการคิดวิเคราะห์ วางแผนเชิงกลยุทธ์ และการแก้ปัญหา มีความสามารถมอง ภาพเชิงยุทธศาสตร์แบบองค์รวม สามารถเชื่อมโยงและถ่ายทอดระดับยุทธศาสตร์ นโยบาย และแผนงานได้อย่าง เป็นระบบ สามารถพิจารณาถึงปัญหา สาเหตุ ผลกระทบ เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาอุปสรรคได้อย่างรวดเร็ว เป็นเหตุเป็นผล สามารถตอบสนองต่อพันธกิจและเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ได้อย่างทันการณ์และมีประสิทธิภาพ

3. แผนพัฒนาตนเอง

(ข้อมูลส่วนบุคคลไม่เผยแพร่)

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กรมการจัดหางาน. (ม.ป.ป.). ข้อมูลทะเบียนประวัติของแรงงานต่างด้าว 3 สัญชาติ. สืบค้น 30 มีนาคม 2567, จาก <https://www.doe.go.th/>

กรมการปกครอง. (ม.ป.ป.). ทะเบียนทั่วไป. สืบค้น 30 มีนาคม 2567, จาก <https://www.dopa.go.th/>

_____. (ม.ป.ป.). ทะเบียนบัตรประจำตัวประชาชน. สืบค้น 30 มีนาคม 2567,

จาก <https://www.dopa.go.th/>

_____. (ม.ป.ป.). ทะเบียนราษฎร. สืบค้น 30 มีนาคม 2567, จาก <https://www.dopa.go.th/>

กรมการพัฒนาชุมชน. (ม.ป.ป.). ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน. สืบค้น 30 มีนาคม 2567,

จาก <https://www.cdd.go.th/>

กรมบัญชีกลาง. (ม.ป.ป.). ระบบจ่ายตรงเงินเดือนของกรมบัญชีกลาง. สืบค้น 30 มีนาคม 2567,

จาก <https://epayroll.cgd.go.th/>

กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (ม.ป.ป.). คำขอรับความช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาทาง

สังคม. สืบค้น 30 มีนาคม 2567, จาก <https://www.msdfs.go.th/>

กระทรวงศึกษาธิการ. (ม.ป.ป.). ระบบบัญชีข้อมูลหน่วยงานสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาฯ.

สืบค้น 30 มีนาคม 2567, จาก <https://www.moe.go.th/>

_____. (ม.ป.ป.). สถิติการศึกษา. สืบค้น 30 มีนาคม 2567, จาก <https://www.moe.go.th/>

กระทรวงสาธารณสุข. (ม.ป.ป.). ระบบลงทะเบียนผู้ป่วย. สืบค้น 30 มีนาคม 2567,

จาก <https://www.moph.go.th/>

สำนักปลัดกระทรวงแรงงาน. (ม.ป.ป.). แบบขึ้นทะเบียนแรงงาน. สืบค้น 30 มีนาคม 2567,

จาก <https://www.mol.go.th/>

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (ม.ป.ป.). ระบบทะเบียนประวัติข้าราชการอิเล็กทรอนิกส์.

สืบค้น 30 มีนาคม 2567, จาก <https://seis.ocsc.go.th>

สำนักงานประกันสังคม. (ม.ป.ป.). ทะเบียนระบบผู้ประกันตน. สืบค้น 30 มีนาคม 2567,

จาก <https://www.sso.go.th/>

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2566) แผนปฏิบัติการราชการ ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) สำนักงานสถิติแห่งชาติ.

สืบค้น 16 มีนาคม 2567, จาก <https://www.nso.go.th/>

- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). แผนพัฒนาประชากรเพื่อการพัฒนาประเทศ ระยะยาว (พ.ศ. 2565 – 2580). สืบค้น 20 เมษายน 2567, จาก <http://nscr.nesdc.go.th/>
- _____. (2565). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสาม พ.ศ. 2566 – 2570. สืบค้น 16 มีนาคม 2567, จาก <http://nscr.nesdc.go.th/>
- _____. (2566). แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม). สืบค้น 16 มีนาคม 2567, จาก <http://nscr.nesdc.go.th/>
- _____. (2561). ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐. สืบค้น 16 มีนาคม 2567, จาก <http://nscr.nesdc.go.th/>

ภาษาอังกฤษ

- Ake Bruhn. (2001). The 2005 population and housing census in Sweden will be totally register-based. Burrow 30 March 2024, From <https://unstats.un.org/>
- Andersen E and Utne H. (2011). Censuses in a register-based statistical system: Norwegian experiences. Burrow 30 March 2024, From <https://unstats.un.org/>
- Dorthe Larsen. (2024). Documentation of statistics for The Population 2024. Burrow 30 March 2024, From <https://www.dst.dk/>
- ESCAP. (2022). Emerging trends in census approaches in asia and the pacific with country examples. Burrow 30 March 2024, From <https://www.unescap.org/>
- Pekka MYRSKYLA. (2000). Effects of changes to registers: experiences from Finnish register-based Censuses. Burrow 30 March 2024, From <https://unece.org/>
- Statistics Austria. (2024). Housing census. Burrow 30 March 2024, From <https://www.statistik.at/>

ประวัติผู้เขียนเอกสารผลงานรายบุคคล

ชื่อ - สกุล นางสาวนงลักษณ์ โจ้ววัฒนชัย

ประวัติการศึกษา

ปริญญาตรี วิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาสถิติประยุกต์ / มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย / พ.ศ. 2536

ปริญญาโท วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาสถิติประยุกต์ / สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ / พ.ศ. 2542

ประสบการณ์การรับราชการ

1 ธันวาคม 2563	- ปัจจุบัน	ผู้อำนวยการกองสถิติสังคม สำนักงานสถิติแห่งชาติ
12 กรกฎาคม 2561	- 30 พฤศจิกายน 2563	ผู้เชี่ยวชาญด้านวิชาการสถิติ กองนโยบายและวิชาการสถิติ
สำนักงานสถิติแห่งชาติ
24 มกราคม 2554	- 11 กรกฎาคม 2561	นักวิชาการสถิติชำนาญการพิเศษ
ศูนย์สารสนเทศยุทธศาสตร์ภาครัฐ สำนักงานสถิติแห่งชาติ
11 ธันวาคม 2551	- 23 มกราคม 2554	นักวิชาการสถิติชำนาญการ
ศูนย์สารสนเทศยุทธศาสตร์ภาครัฐ สำนักงานสถิติแห่งชาติ
2 กรกฎาคม 2547	- 10 ธันวาคม 2551	นักวิชาการสถิติ 7ว สำนักงานสถิติเศรษฐกิจและสังคม
สำนักงานสถิติแห่งชาติ
9 เมษายน 2545	- 1 กรกฎาคม 2547	นักวิชาการสถิติ 6ว สำนักงานสถิติเศรษฐกิจและสังคม
สำนักงานสถิติแห่งชาติ
1 ตุลาคม 2541	- 8 เมษายน 2545	นักวิชาการสถิติ 5 กองสถิติสังคม สำนักงานสถิติแห่งชาติ
1 กุมภาพันธ์ 2539	- 30 กันยายน 2541	นักวิชาการสถิติ 4 กองสถิติสังคม สำนักงานสถิติแห่งชาติ
6 ธันวาคม 2536	- 31 มกราคม 2539	นักวิชาการสถิติ 3 กองสถิติสังคม สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบันและสถานที่ทำงาน

ดำรงตำแหน่งประเภทอำนวยการ ระดับสูง ในตำแหน่งผู้อำนวยการกองสถิติสังคม สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม